

MENEDÉKJOG IRÁNTI KÉRELEM NEMI ALAPON ÉS A VISSZAKÜLDÉS TILALMA: AZ ISZTANBULI EGYEZMÉNY 60. ÉS 61. CIKKE

Tanulmányok az Európa Tanácsnak
a nőkkel szembeni erőszak
és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemlről
és azok megelőzéséről szóló egyezményéről

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

**MENEDÉKJOG IRÁNTI KÉRELEM NEMI ALAPON
ÉS A VISSZAKÜLDÉS TILALMA:
AZ ISZTANBULI EGYEZMÉNY
60. ÉS 61. CIKKE**

**Tanulmányok az Európa Tanácsnak
a nőkkel szembeni erőszak
és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemről
és azok megelőzéséről szóló egyezményéről**

Készítette:
Louise Hooper ügyvéd,
Garden Court Chambers, Egyesült Királyság

Francia nyelvű kiadás:

Demandes d'asile fondées sur le genre et non-refoulement:

Articles 60 et 61

de la Convention d'Istanbul

A jelen tanulmányban kifejtett vélemények a szerző felelősségi körébe tartoznak, és nem feltétlenül tükrözik az Európa Tanács hivatalos álláspontját.

A dokumentum egészének vagy egy részének sokszorosítására vagy fordítására irányuló minden kérelmet a következő címre kell megküldeni: Directorate of Communication (Kommunikációs Igazgatóság) (F-67075 Strasbourg Cedex vagy publishing@coe.int).

A jelen dokumentummal kapcsolatos minden egyéb levelezést az Equality Division of the Directorate General of Democracy (Demokráciáért felelős osztály egyenlőségi részlege) részére kell megküldeni.

*Borító és elrendezés: KIS, Kijev (Ukrajna)
Fényképek: Shutterstock*

© Európa Tanács, 2019. december

Nyomtatás helye: Európa Tanács.

Obsah

I. BEVEZETÉS	7
II. MILYEN VÉDELMET BIZTOSÍT AZ ISZTAMBULI EGYEZMÉNY A MIGRÁNS, MENEKÜLT ÉS MENEDÉKKÉRŐ NŐK SZÁMÁRA?	9
III. 60. CIKK: MENEDÉKJOG IRÁNTI KÉRELEM NEMI ALAPON	12
A 60. cikk (1) bekezdése: A nőkkel szembeni „nemi alapú” erőszak üldöztetésként való elismerése	14
A nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak nemi alapú erőszaknak minősülő olyan formái, amelyek üldöztetésnek minősülhetnek	16
A hátrányos megkülönböztetés mint üldöztetés	24
A vádemelés vagy büntetés elől menekülő nők	25
Az Isztambuli Egyezmény által előírt védelmi szint	26
A nők és a belföldi áttelepülés	29
A 60. cikk (2) bekezdése: A menekültek jogállásáról szóló genfi egyezmény nemi szempontú értelmezése	30
A 60. cikk (3) bekezdése: A nemek közötti egyenlőséget figyelembe vevő befogadó és támogatási szolgáltatások, menekültügyi eljárások és a nemek közötti egyenlőségre vonatkozó iránymutatások	34
A nemek közötti egyenlőséget figyelembe vevő befogadó és támogatási szolgáltatások	38
A nemek közötti egyenlőséget figyelembe vevő menekültügyi eljárások	39
A nemek közötti egyenlőségre vonatkozó iránymutatások	42
IV. 61. CIKK: A VISSZAKÜLDÉS TILALMA	45
Mit jelent a visszaküldés tilalmának elve?	45
Mikor vonatkozhatnak a visszaküldés tilalmával összefüggő kötelezettségek a nőkre?	47
V. VÉGKÖVETKEZTETÉS	50
VI. ELLENÖRZŐLISTA	51
VII. FŐ FORRÁSOK	56
VIII. BIBLIOGRÁFIA	60

Rövidítések

CEDAW	a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetés minden formájának kiküszöböléséről szóló egyezmény
ECHR	az emberi jogok európai egyezménye
EU	Európai Unió
FGM	női nemi szervek megcsonkítása
GREVIO	a nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni fellépés szakértői csoportja
ICCPR	a polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmánya
ICESCR	a gazdasági, szociális és kulturális jogok nemzetközi egyezségokmánya NGO nem kormányzati szervezet
PACE	az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése
UNHCR	az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága

I. Bevezetés

*Senki nem hagyja el az otthonát, hacsak az nem egy cápa szájában található
Warsan Shire Otthon című verséből*

Szármaszasi országában, utazása során, a tranzit- és célországokban sok menekült és menedékkérő nő és lány ki van téve a nemi erőszak és a szexuális visszaélés és kizsákmányolás, zaklatás vagy kapcsolati erőszak egyéb formáiban megnyilvánuló nemi alapú erőszaknak. Az erőszakkal szembeni védelmüket a fogadó államok nem mindig tekintik prioritásnak. A nagyszámú menekült és menedékkérő nemi hovatartozását és védelmi szükségleteit nagyrészt figyelmen kívül hagyják, és hézagokat hagynak a védelemben, ami sok nő számára növeli a kockázatot.¹

A nőkkel szembeni erőszak minden formája, köztük a kapcsolati erőszak megelőzésének és az azok elleni küzdelemnek az eszközeként az Európa Tanácsnak a nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemről és azok megelőzéséről szóló egyezménye (a továbbiakban: Isztambuli Egyezmény) kifejezetten a menedékkérő és menekült nőkre vonatkozó rendelkezéseket tartalmaz. A kiadvány célja, hogy támogassa az Isztambuli Egyezmény 60. (Menedékjog iránti kérelem nemi alapon) és 61. cikkének (A visszaküldés tilalma) végrehajtását. A cél az, hogy gyakorlati tanácsokkal segítse a döntéshozókat, a határőröket és idegenrendészeti tisztviselőket, valamint a gyakorlati szakembereket. Ez magában foglalja a következő fogalom meghatározásokat, információkat és példákat: nemi alapú erőszak, amely az üldözés vagy más súlyos sérelem formájaként ismerhető el; hogyan biztosítható, hogy az egyezményen alapuló minden egyes okot a nemi szempontok figyelembevételével

1 „A menekült és migráns nők és lányok emberi jogai hatékonyabb védelmet érdemelnek”, emberi jogi biztos, Strasbourg, 2016. március 7., a következő linken érhető el: www.coe.int/en/web/commissioner/-/human-rights-of-refugee-and-migrant-women-and-girls-need-to-be-better-protected?desktop=false.

értelmezzenek; milyen követelmények vonatkoznak a nemi szempontokat figyelembe vevő befogadási eljárásokra; a menekült jogállás megadásával kapcsolatos, nemi szempontokat figyelembe vevő gyakorlat és eljárások; és a nemzetközi védelem egyéb formái iránti kérelmek. A tanulmány visszaküldés tilalmának elve által biztosított további védelmet is tárgyalja, és egy ellenőrző listával zárul, amely összefoglalja az Isztambuli Egyezmény 60. és 61. cikkében a menedékkérő és menekült nőket érintő rendelkezésekben szereplő előírásokat.

2019. december 1-jéig az Európa Tanács összesen 34 tagállama ratifikálta az Isztambuli Egyezményt, valamint 11 tagállam írta alá, de nem ratifikálta. Az Európai Unió (EU) is aláírta. A nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni fellépés szakértői csoportja (GREVIO) elkészítette és közzétette az alapértékeléseket Albániával, Ausztriával, Dániával, Finnországgal, Franciaországgal, Monacóval, Montenegróval, Portugáliával, Svédországgal és Törökországgal kapcsolatban. Ezekben azt vizsgálja, hogy a részes államok milyen mértékben tesznek eleget az egyezményben foglalt kötelezettségeiknek. A GREVIO egyes megállapításait a tanulmány alábbi részeiben mutatjuk be.

II. Milyen védelmet biztosít az Isztambuli Egyezmény a migráns, menekült és menedékkérő nők számára??

Az isztambuli Egyezmény célja **a nők védelme az erőszak minden formájával szemben, valamint a nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak megelőzése, üldözése és megszüntetése** (az Isztambuli Egyezmény 1. cikke).

Az Isztambuli Egyezmény jogilag kötelező érvénnyel határozza meg a nemi alapú erőszakot, egyértelműen megállapítva a nemi alapú erőszak és a kapcsolati erőszak megelőzése és az azok elleni küzdelem terén alkalmazandó jogelveket és előírásokat. Azok az államok, amelyek nem akadályozzák meg szorgalmasan a nőkkel szembeni erőszak minden formáját, beleértve a kapcsolati erőszakot is, megsértik az Isztambuli Egyezmény rendelkezéseit. Az egyezmény jogi eszközöket biztosít az államok, a politikai döntéshozók és a szakemberek részére ahhoz, hogy megválaszolják a minimumkövetelményekre vonatkozó kérdéseket, és mérlegeli, hogy az állami hatóságoknak mennyire van szükségük az egyezmény végrehajtására ahhoz, hogy hatékonyan tudjanak reagálni a nőkkel szembeni erőszakra és a kapcsolati erőszakra. Ezen túlmenően az egyezmény megteremti a kapcsolatot a nemek közötti egyenlőség megvalósítása és a nőkkel szembeni erőszak felszámolása között: a nőkkel szembeni erőszakot a nők hátrányos megkülönböztetésének egy formájaként ismeri el, és abból indul ki, hogy a nőkkel szembeni erőszakot nem lehet felszámolni a férfiak és nők közötti egyenlőség fokozásába való befektetés nélkül.

4. cikk: a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elve, valamint annak relevanciája a migráns és menekült nők számára

Az Isztambuli Egyezmény 4. cikkének (3) bekezdése egyértelművé teszi, hogy: Ezen Egyezmény rendelkezéseinek, különösen az áldozatok jogainak védelméért szolgáló intézkedéseknek a végrehajtását a részes felek kötelesek biológiai nem, társadalmi nem, származáson, bőrszínen, nyelven, valláson, politikai vagy más véleményen, nemzeti vagy társadalmi származáson, nemzeti kisebbséghez való tartozáson, vagyonon, születésen, szexuális irányultságon, nemi identitáson, életkoron, egészségi állapoton, fogyatékonyságon, családi állapoton, **migráns vagy menekült jogálláson** vagy más jogálláson alapuló **megkülönböztetés nélkül biztosítani**

A 4. cikk (3) bekezdése azt az alapjogi emberi jogi elvet alkalmazza, amely szerint az állam köteles **elismerni, biztosítani és megvédeni** a joghatósága alatt tartózkodó valamennyi ember emberi jogait.² Az Isztambuli Egyezmény rendelkezései *teljes egészükben* vonatkoznak az adott állam joghatósága alá tartozó valamennyi nőre, tekintet nélkül azok migráns vagy menekült jogállására. A fogadó államon belül elkövetett, nőkkel szembeni erőszak vagy kapcsolati erőszak tekintetében ezért nem tehető különbség az állampolgárok, a jogállással rendelkező migránsok, a jogállással nem rendelkező migránsok, menekültek vagy menedékkérők viszonylatában a megelőzésre, védelemre, üldözésre és a szakpolitikák integrációjára vonatkozó kötelezettségeket illetően.

A múltban számos komoly példa található az olyan, nemi alapú erőszakra és kapcsolati erőszakra, amelyet a menedékkérő nők és a lányok tapasztaltak Európában, többek között a menedékkérő útjuk, a döntéshozatali folyamat során, valamint az európai menekült vagy humanitárius jogállás megszerzését követően. Ezek közé tartozik a menekülttáborokban, befogadóállomásokon és tranzit közben történő nemi erőszak és a szexuális erőszak, az úgynevezett „becsületbeli” bűncselekmény, a csempészek által prostitúció keretében történő kizsákmányolás, valamint az idegenrendészeti tisztviselők és általában véve a társadalom általi zaklatás.³

2 Az emberi jogok európai egyezményének (EJEE) 1. cikke: A Magas Szerződő Felek biztosítják a joghatóságuk alatt álló minden személy számára a jelen Egyezmény I. fejezetében meghatározott jogokat és szabadságokat. Az egyezmény a következő linken érhető el: https://www.echr.coe.int/documents/convention_hun.pdf.

3 From Conflict to Peace? #Womensvoices: Recommendations on preventing and combating violence against refugee women and girls on the move 2016, Európai Női Lobby, a következő linken érhető el: www.womenlobby.org/IMG/pdf/_womensvoicesfinalforweb.pdf.

A migránsok gyakran különösen ki vannak szolgáltatva a hátrányos megkülönböztetés többféle formájának, és több kiszolgáltatott csoportba is tartozhatnak. Sokan a nemzeti jogszabályok értelmében nem jogosultak olyan alapvető jogokra, mint az egészségügyi ellátás vagy a jóléti támogatás, ami jelentősen befolyásolhatja mind az erőszakkal szembeni kiszolgáltatottságukat, mind pedig az attól való menekülési képességüket. Úgy tűnik, hogy az etnikai kisebbségi vagy migráns háttérrel rendelkező nők kiszolgáltatottabbak az egyszeri és többszörös hátrányos megkülönböztetéssel szemben, mint a többségi lakosság.⁴ Például egy színesbőrű menedékkérő nő hátrányos megkülönböztetést szenvedhet származása, menedékkérői státusza és/vagy női minősége alapján. Bármikor hátrányos megkülönböztetés érheti ezen okok közül egy vagy több alapján.

Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése (PACE) – felismerve, hogy a hátrányos megkülönböztetés többféle formája negatívan hat ki a nők menekültügyi és védelmi rendszerekkel kapcsolatos tapasztalataira, és összhangban az Isztambuli Egyezményben meghatározott követelményekkel – úgy határozott, hogy az államoknak a menekültekkel és menedékkérőkkel, köztük a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem céljából intézkedéseket kell tenniük. Közlelebbről, figyelemfelkeltő kampányokat kell indítaniuk a menekültek és menedékkérők társadalmunkhoz való pozitív hozzájárulásáról, és határozottan el kell ítélniük, valamint meg kell büntetniük a menekültekkel és menedékkérőkkel, köztük a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés és erőszak minden formáját.⁵

Ha a döntéshozókat arra tanítják, hogy felismerjék saját előítéleteiket és tudattalan elfogultságukat, valamint hogy a nők védelem iránti kérelmét a nemi szempontokat figyelembe véve közelítsék meg, az e nők előtt álló akadályok egy részének le kell omlania. Ehhez hasonlóan a társadalmi attitűdök megváltoztatása és a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem révén csökkennie kell a menekült nőkkel szembeni erőszakos incidensek számának.

4 EU MIDIS, Správa o prieskume v oblasti menšín a diskriminácie v Európskej únii, Správa o kľúčových údajoch č. 5, Viacnásobná diskriminácia (v angl. origináli: „*European Union Minorities and Discrimination Survey. Data in Focus Report 5, Multiple Discrimination*”), str.17, prístup zo dňa 23. septembra 2019.

5. Uznesenie č. 2159 (2017) Ochrana utečenkýň pred rodovo podmieneným násilím, dostupné na: <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=23700&lang=en>.

III. 60. cikk: Menedékjog iránti kérelmek nemi alapon

A menekültügyi és jogi rendszerek történelmi kudarca a nők sajátos helyzetének kezelését illetően

A menekültjog sokáig nem foglalkozott a nők és a férfiak közötti különbséggel a tekintetben, hogy miért és hogyan élik meg üldöztetésüket. A nem e figyelembevételének a menekült jogállás és a nemzetközi védelem megállapításában történő mellőzése olyan helyzeteket eredményezett, amelyekben a nemi alapú erőszak elől menekülő nők igényeit nem ismerték el. Az elmúlt évtizedekben azonban a nemzetközi emberi jogi szabályozásban és előírásokban, valamint az ítélkezési gyakorlatban bekövetkező fejlemények arra késztették az Európa Tanács tagállamait, hogy a nőkkel szembeni erőszak egyes formáit a menekültek jogállásáról szóló 1951. évi egyezmény 1. cikke A. részének (2) bekezdése és annak 1967. évi jegyzőkönyve (a továbbiakban: a menekültek jogállásáról szóló genfi egyezmény) értelmében vett nemi alapú üldöztetés egyik formájaként ismerjék el.

Az Unió minősítési irányelve⁶ értelmében az uniós tagállamoknak figyelembe kell venniük a nemet a védelem iránti kérelem elbírálásakor, annak mérlegelésekor, hogy az érintett cselekmény üldöztetésnek minősül-e, és annak értékelése során, hogy a személy egy adott társadalmi csoporthoz tartozik-e (4., 9. és 10. cikk).

Az Isztambuli Egyezménynek való megfelelésre vonatkozó alapértékelés során a GREVIO megjegyezte, hogy egyes országokban a nemi alapú erőszak – mind az üldözés egyik formája, mind a menedékjog iránti kérelem indokaként – jogszabályban kodifikált (Finnország, Franciaország, Montenegró, Portugália, Svédország). Ez az Európa Tanács

6 A harmadik országok állampolgárainak, illetve a hontalan személyeknek menekültként vagy a más okból nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésének feltételeiről és az e státusok tartalmára vonatkozó minimumszabályokról szóló, 2004. április 29-i 2004/83/EK tanácsi irányelv.

tagállamaiban nem így volt (Albánia - kivéve: visszaküldés, Törökország).⁷ Még ha törvényben kodifikálták is, a gyakorlatban a végrehajtás igen gyakran elégtelen marad.

60. CIKK

1. A részes felek megteszik a szükséges jogalkotási vagy más intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a **nőkkel szembeni nemi alapú erőszak** a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi egyezmény 1. cikke A. részének (2) bekezdése szerinti üldözés egyik formájaként és a súlyos sérelem olyan formájaként legyen elismerhető, amely kiegészítő/szubszidiárius védelmet tesz szükségessé.

2. A részes felek gondoskodnak arról, hogy az **említett egyezményben felsorolt összes ok a nemekhez kapcsolódó szempontokat figyelembe vevő értelmezést kapjon**, és hogy azokban az esetekben, amikor azt állapítják meg, hogy az üldözéstől való félelem egy vagy több ilyen okból fakad, akkor a kérelmezők a vonatkozó alkalmazandó okmányoknak megfelelően menekült jogállást kapjanak.

3. A részes felek megteszik a szükséges jogalkotási vagy más intézkedéseket, hogy **a nemekhez kapcsolódó szempontokat figyelembe vevő befogadási eljárásokat és támogatási szolgáltatásokat alakítsanak ki a menedékkérők számára, továbbá nemi alapú iránymutatásokat és a nemekhez kapcsolódó szempontokat figyelembe vevő menekültügyi eljárásokat dolgozzanak ki, ideértve a menekült jogállás meghatározását és a nemzetközi védelem kérését is.**

A 60. cikkben meghatározott kötelezettségek célja annak biztosítása, hogy a nőkkel szembeni nemi alapú erőszakot az üldözés egyik formájaként ismerjék el, és hogy az államok elismerjék, hogy egy nőt üldözhetnek női identitása és státusza miatt. Ha egy ilyen nőt súlyos sérelem fenyeget, részére védelmet kell biztosítani.⁸ Ez magában foglalja azt a követelményt is, hogy a politikai vélemény, származás vagy nemzetiség, vallás és egy bizonyos társadalmi csoporthoz való tartozás Isztambuli Egyezményben felsorolt okai miatt nemi szempontú megközelítést kell alkalmazni. Ennek hozzá kell járulnia ahhoz, hogy az állami vagy nem állami szereplők részéről történő üldöztetés elől menekülő nőket, például a női nemi szervek megcsonkítása, a kényszerházasság és a súlyos kapcsolati erőszak elől menekülő nőket menekültként ismerjék el. Végül az Isztambuli Egyezmény kidolgozói felismerték, hogy a nemi szempontokat figyelembe vevő megközelítésnek a jogban történő alkalmazása csak az első lépés. Gyakorlati megvalósítás hiányában az említett jogi védelem hatástalan marad. A nők és lányok esetében a nemi szempontokat figyelembe vevő

7 A GREVIO alapértékelési jelentései a következő linken találhatóak: www.coe.int/en/web/istanbul-convention/country-monitoring-work.

8 Az Európa Tanácsnak a nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemről és azok megelőzéséről szóló egyezmény indoklásának 311. pontja, amely a következő linken érhető el: www.coe.int/en/web/istanbul-convention/basic-texts.

menekültügyi befogadási és döntéshozatali eljárásokra van szükség. Ezek célja annak biztosítása, hogy a nők biztonságban legyenek a menekültügyi eljárás során, és hogy elmondhassák történetüket. Az idegenrendészeti tisztviselőket, köztük a határőröket és más döntéshozókat el kell látni azokkal az eszközökkel, amelyek ahhoz szükségesek, hogy védelmet nyújthassanak, és a nők kérelmeinek teljes körű és megfelelő értelmezésén alapuló védelmi határozatot hozhassanak.

A 60. cikk (1) bekezdése:

A nőkkel szembeni „nemi alapú” erőszak üldöztetésként való elismerése

Az Isztambuli Egyezményben rögzített elvek és fogalommeghatározások alkalmazásának hozzá kell járulnia ahhoz, hogy az államok megállapíthassák és felismerhessék a nőkkel szembeni nemi alapú erőszak által okozott károk súlyosságát, és azt, hogy ez miként felel meg az „üldöztetés” menekültek jogállásáról szóló genfi egyezményben szereplő fogalmának.

Mi minősül nőkkel szembeni erőszaknak?

A nőkkel szembeni erőszak „az emberi jogok megsértéseként és a nőkkel szembeni megkülönböztetés formájaként értelmezendő; a nemi alapú erőszak mindazon cselekményei, amelyek fizikai, szexuális, pszichológiai vagy gazdasági sérelmet vagy szenvedést okoznak vagy okozhatnak a nőknek, ideértve az ilyen cselekményekkel való fenyegetést, a kényszert vagy a szabadságtól való önkényes megfosztást, akár a közéletben, akár a magánéletben fordul is az elő” (az Isztambuli Egyezmény 3. cikkének a) pontja).

Az emberi méltóság megsértéseként és legrosszabb formájában az élethez való jog megsértéseként a nemi alapon fennálló egyenlőtlenség szélsőséges megnyilvánulásának minősül, amely nemi alapú hátrányos megkülönböztetéshez vezet. Ezenkívül az Isztambuli Egyezmény preambulumban elismerést nyer, hogy a nőkkel szembeni erőszak a nők és férfiak közötti történelmileg kiegyensúlyozatlan hatalmi viszonyok eredménye.

Mit jelent a „társadalmi nem”?

Az Isztambuli Egyezmény keretében a „**társadalmi nem**” „azok a társadalmilag kialakult szerepek, viselkedési formák, tevékenységek és jellegzetes tulajdonságok, amelyeket egy adott társadalom a nők és a férfiak tekintetében helyesnek tekint” (az Isztambuli Egyezmény 3. cikkének c) pontja. A kifejezéssel nem a „nem” biológiai

meghatározását, sem pedig a „nők” és „férfiak” kifejezéseket nem szándékozták helyettesíteni, hanem azt kívánták hangsúlyozni, hogy az egyenlőtlenségek, sztereotípiák és – ebből következően – az erőszak nem a biológiai különbségekből, hanem az arra vonatkozó társadalmi attitűdökből és felfogásból erednek, hogy a férfiaknak és a nőknek milyeneknek kell lenniük.⁹

Mit jelent a nőkkel szembeni nemi alapú erőszak?

Az Isztambuli Egyezmény 3. cikkének d) pontjában az alábbi fogalom meghatározás szerepel:

„olyan erőszak, amely egy nő ellen irányul azért, mert nő, vagy amely aránytalanul érinti a nőket”

- ▶ Az olyan erőszak, amely egy nő ellen irányul azért, mert nő, az elsődleges indítéka az ellene irányuló erőszakos cselekményeknek.
- ▶ Az olyan erőszak, amely aránytalanul érinti a nőket, például a kapcsolati erőszak vagy a nemi erőszak szintén „nemi alapúnak” minősül.

Másképpen megfogalmazva, „nemi alapú erőszak” minden olyan sérelem, amelyet egy nő ellen követnek el, és amely egyszerre oka és eredménye a nők és férfiak közötti észlelt különbségeken alapuló egyenlőtlen hatalmi viszonyoknak, amelyek a magánéletben és a közéletben egyaránt a nők alárendeltségét eredményezik.¹⁰ A nemi alapú erőszak legtöbb aspektusa mögött az egyenlőtlenség és hátrányos megkülönböztetés áll. Az egyéb azonosított tényezők közé tartoznak a férfiak által uralt hatalmi és ellenőrzési struktúrák, valamint a nőkkel kapcsolatos társadalmi és kulturális attitűdök.¹¹

9 Az Isztambuli Egyezmény semmiképpen sem az első egyezmény, amely a „nem” kifejezést használja, azonban a fordítási nehézségek, és különösen a „nem” és a „társadalmi nem” kifejezések közötti különbségtételnek az azok pontos megfelelőjét nélkülöző egyes nyelvekben jelentkező nehézségei korábban vitákat kialakulásához vezetett az egyezménnyel kapcsolatban. További tájékoztatásért lásd Az Európa Tanácsnak a nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemről és azok megelőzéséről szóló egyezményével kapcsolatos kérdéseket és válaszokat, amelyek a következő linken érhetők el: <https://rm.coe.int/prems-122418-gbr-2574-brochure-questions-istanbul-convention-web-16x16/16808f0b80>.

10 Az Isztambuli Egyezmény értelmében a „nőkkel szembeni nemi alapú erőszak” a „nemi alapú erőszak” kifejezéssel esik egy tekintet alá, amelyet nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés felszámolásával foglalkozó bizottság (CEDAW) 19. sz. általános ajánlás (2017) frissítéséről szóló 35. sz. általános ajánlásában használ, valamint amely az Egyesült Nemzetek Szervezete Közgyűlésének a nőkkel szembeni erőszak felszámolásáról szóló nyilatkozatában (1993) és az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a tagállamok felé a nők erőszakkal szembeni védelméről szóló Rec(2002)5 ajánlásában szerepel.

11 Defining sexual and gender-based violence in the Refugee Context, Simon Butler és McSherry, IRIS Working Paper Series No. 28/2019, a következő linken tölthető le: www.birmingham.ac.uk/Documents/college-social-sciences/social-policy/iris/2019/iris-working-papers-28-2019.pdf.

A nemi alapú erőszak mint hátrányos megkülönböztetés

A nemi alapú erőszak a hátrányos megkülönböztetés egyik formája, amennyiben az vagy főként a nőket érinti, és/vagy a nőket a törvény nem védi a férfiakkal egyenlő alapon (lásd például az Opuz kontra Törökország (2009) ügyet,¹² amelyben az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: Bíróság) megállapította, hogy a nemi alapú erőszak a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés egyik formája, és az állam nem tudja megfelelően megvédeni a nőket, mert nem válaszol erre az erőszakra, illetve hatékony jogi és védelmi rendszer révén nem alkalmaz megfelelő elrettentést).

A nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak nemi alapú erőszaknak minősülő olyan formái, amelyek üldöztetésnek minősülhetnek

Az Isztambuli Egyezmény 33–40. cikke útmutatást ad a „nemi alapú erőszaknak” minősülő sérelmek típusaihoz, amelyek üldöztetésnek minősülhetnek, feltéve, hogy a sérelem eléri a „súlyos sérelemnek” minősüléshez szükséges minimális súlyosság szintet.

- ▶ Pszichológiai erőszak (33. cikk)
- ▶ Fenygető zaklatás (34. cikk)
- ▶ Fizikai erőszak (35. cikk)
- ▶ Szexuális erőszak, ideértve az erőszakos közösülést is (36. cikk)
- ▶ Kényszerházasság (37. cikk)
- ▶ Női nemi szervek megcsonkítása (38. cikk)
- ▶ Kényszerített terhességmegszakítás és kényszerített sterilizálás (39. cikk)
- ▶ Szexuális zaklatás (40. cikk)

Mindezek a bűncselekményi tényállások az áldozat és az elkövető közötti kapcsolat természetétől függetlenül alkalmazandók (43. cikk), és a kultúra, a hagyomány vagy az ún. „becsület” nem minősülhet az erőszak egyezmény hatálya alá tartozó bármely formája igazolásának (42. cikk).

A pszichológiai erőszak a más személy érzelmi sértetlenségétkényszerítés vagy fenyegetés révén súlyosan károsító cselekmények szándékos elkövetése **(33. cikk)**.

Figyelemmel kell lenni a magatartási formára, valamint a családon belül vagy kívül előforduló bántalmazó viselkedési minták természetére. A pszichológiai

¹² Opuz kontra Törökország, 33401/02. sz. kérelem, a következő linken érhető el: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-92945%22%5D%7D>

erőszak gyakran megelőzi vagy kíséri a fizikai és szexuális erőszakot az intim kapcsolatokban (kapcsolati erőszak). Ugyanakkor bármely más környezetben, például munkahelyi vagy iskolai környezetben is előfordulhat.

A pszichológiai erőszakot a nők ellen kínzási eszközként használhatják fel az állami hatóságok információszerzés céljából, illetve a családtagok és/vagy a társadalom a megfelelés kikényszerítése céljából. Magában foglalhat nemi erőszakkal vagy szexuális zaklatással való fenyegetést, valamint más családtagok, köztük gyermekek bántalmazásával való fenyegetődzést.

A **fenyegető zaklatás** a más személy ellen irányuló, ismételt fenyegetésekből álló, az érintett személyben biztonságával kapcsolatban félelmet keltő szándékos magatartás **(34. cikk)**.

A fenyegető zaklatás történhet fizikai érintkezéssel vagy anélkül, magában foglalhat fenyegetést és zaklatást, lehet online vagy offline, és magában foglalhat kémkedést vagy az áldozat követését.

A fizikai erőszak a más személlyel szembeni fizikai erőszak szándékos elkövetése **(35. cikk)**.

A **szexuális erőszak, ideértve az erőszakos közösülést** is minden beleegyezés nélküli, szexuális természetű hüvelyi, anális vagy orális behatolás egy másik személy testébe bármilyen testrészrel vagy tárggyal. Szintén az Isztambuli Egyezmény hatálya alá tartoznak a beleegyezés nélküli, szexuális természetű egyéb cselekmények egy másik személlyel, illetve más személy rábírása arra, hogy beleegyezés nélküli, szexuális természetű cselekményben vegyen részt egy harmadik személlyel **(36. cikk)**.

Az Isztambuli Egyezményben szereplő fogalom meghatározás középpontjában a személy beleegyezése áll. A hozzájárulást önkéntesen kell megadni, és a hozzájárulási képességet minden esetben a fennálló körülményekkel összefüggésben kell értékelni. Nincs szükség „erőre”, és a nőnek sem kell fizikailag ellenállnia. A Bíróság azt is világossá tette, hogy a nemi erőszak és a szexuális visszaélés meghatározásának alapvető eleme a beleegyezés hiánya, nem pedig az „ellenállás” (lásd M. C. kontra Bulgária (2003)).¹³ Az életkor és a szellemi képességek lényegesek lehetnek a beleegyezés kérdésében, azonban a kapcsolat jellege (például volt vagy jelenlegi házastárs, vagy élettárs) nem releváns.

¹³ MC kontra Bulgária, 39272/98. sz. kérelem (2003), a következő linken érhető el: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-61521%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-61521%22]}).

A szexuális erőszak magában foglalhatja a nemi erőszakot, a nemi szervek és erogén zónák mechanikus vagy kézi stimulálását, tárgyak erőszakos behelyezését a test nyílásaiba, szexuális zaklatást, szexuális visszaélést, kieroszakolt meztelenséget, szexuálisan zaklató gúnyolódást és fenyegetést, szexuális aktusok kieroszakolt figyelemmel követését, kényszerű önkielégítést, orális szexet és az ezek bármelyikével való fenyegetést.

A nőket utazásuk során a nemi erőszak és a szexuális erőszak valós kockázata fenyegeti csempészek, emberkereskedők és más személyek körében, valamint az ideiglenes táborokban, szállásokon és befogadó központokban. A hatóságok által elkövetett nemi erőszak ma már az EJEE 3. cikke (kínzás tilalma) megsértésének minősül.¹⁴ A nemi erőszakot háborús taktikaként¹⁵ is használják, a konfliktusban elkövetett nemi erőszakot pedig az üldöztetés egyik formájaként kell elismerni. A leszbikus, biszexuális és transznemű nőkben különösen a „korrekciós célú” vagy „kényszerű” nemi erőszak kelthet félelmet. A szexuális erőszak és a nemi erőszak a hatalom és az irányítás gyakori formája a bántalmazó kapcsolatokban, és valószínűleg a szakítás során és után is előfordul. Az elkövető és az áldozat közötti kapcsolat nem releváns. Ugyanolyan elfogadhatatlan, hogy egy férj megerőszakolja a feleségét, mint bármely más nemi erőszak.

A szexuális erőszak jelentős fizikai, pszichológiai és szociális következményekkel járhat. Egyes nők a sérelem másodlagos formáit tapasztalják, amelyek magukban foglalhatják a házastárs, a család és a tágabb közösség elutasítását, valamint a büntetést (például áldozattá válása miatt házasságtöréssel vádolják, vád alá helyezik, és néha olyan büntetésre ítélik, mint a megkövezés). A közösségeikből származó hátrányos megkülönböztetés, megbélyegzés és kiközösítés megakadályozhatja a nőket abban, hogy oktatásban részesüljenek, munkát és más típusú segítséget, többek között védelmet és a felépülésükben történő segítségnyújtást kapjanak. A családjukból és közösségeikből kitaszított nők a kizsákmányolás könnyű célpontjai lehetnek, és gyakran nem sok más választásuk van, mint a „túlélő szex” vagy a tranzakciós célú szexmunka egyéb formáihoz folyamodni alapvető szükségleteik kielégítése érdekében.¹⁶

14 Aydin kontra Törökország, 23178/94. sz. kérelem, a következő linken érhető el: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22002-6215%22%5D%7D>.

15 1820 (2008) S/RES/1820 (2008). sz. határozat, a következő linken érhető el: [https://undocs.org/en/S/RES/1820\(2008\)](https://undocs.org/en/S/RES/1820(2008)).

16 Simon-Butler A. és McSherry B. (2019), Defining sexual and gender-based violence in the Refugee Context, IRIS Working Paper Series No. 28/2019, 29. o., a következő linken érhető el: <https://www.birmingham.ac.uk/Documents/college-social-sciences/social-policy/iris/2019/iris-working-papers-28-2019.pdf>

Reflektorfényben: Egyesült Királyság

A Lordok Háza elfogadta, hogy a nemi erőszakból eredő üldöztetés az eredeti bűncselekmény után is folytatódhat, attól függően, ahogyan egy egyénnel a közösségben belül bánnak.

„Elszenvedni azt a sértést és méltánytalanságot, hogy a saját közösségünk (B asszony szavaival élve) „mocskosnak, vagyis szennyezettnek” tekinti, mert az adott közösség ellen irányuló, különösen brutális és embertelen megerőszakolásból eredő durva bánásmód áldozatává vált, az emberi méltóság egyfajta halmozott megtagadása, ami álláspontom szerint meglehetősen alkalmas arra, hogy üldöztetést valósítson meg. Természetesen a félt bánásmódnak kellően súlyosnak kell lennie, de az egyénre gyakorolt hatásának súlyosságát növeli a múltbeli üldöztetés hatása. Az áldozatot újra és újra megbüntetik valamiért, ami nem csak hogy nem az ő hibája volt, az ő, családja és közössége szándékos üldöztetésének minősült.”¹⁷

A **kényszerházasság** egy felnőtt vagy egy gyermek házasságkötésre kényszerítésének szándékos elkövetése. Szintén az Isztambuli Egyezmény hatálya alá tartozik az olyan cselekmény szándékos elkövetése, amellyel egy felnőtt vagy egy gyermeket házasságkötésre kényszerítés céljából a tartózkodása szerintitől eltérő részes fél vagy állam területére csalnak át (**37. cikk**).

Reflektorfényben: Dánia

A dán menekültügyi fellebbviteli bizottság 2017. január 16-i határozatában egy afgán női kérelmező részére menekült jogállást adott a külföldiekről szóló dán törvény 7. cikkének (1) bekezdése alapján, mert Afganisztánban kényszerházasság veszélye fenyegette. Megállapítást nyert, hogy a „kényszerházasság veszélyének kitett özvegyek” társadalmi csoportjába tartozik. Az is megállapítást nyert, hogy az afgán állam nem hajlandó és nem is képes megvédeni a nőt az üldöztetéstől kényszerházasság esetén, és a belföldi áttelepülésre a kérelmező esetében nincs lehetőség.¹⁸

17 Regina v. Special Adjudicator, ex parte Hoxha [2005] UKHL 19, a következő linken érhető el: www.refworld.org/cases,GBR_HL,423ec7784.html.

18 A menekültügyi ítélkezési gyakorlat európai adatbázisának összefoglalója, a következő linken érhető el: www.asylumlawdatabase.eu/en/case-law/denmark-refugee-appeals-board%E2%80%99s-decision-16-january-2017#content.

A házassággal kapcsolatos egyéb súlyos sérelmek közé tartozhat például: hozomány miatt előforduló gyilkosság, menyasszonyégetés, özvegyek arra kényszerítése, hogy férjük rokonaival házasodjanak, úgynevezett „becsületbeli” gyilkosság vagy egyéb „becsületbeli” bűncselekmények, „ideiglenes házasságok”, amelyek célja lehetővé tenni a férfiak számára a házasságon kívüli szexuális életet, valamint a kapcsolati erőszak, ezen belül a házasságon belüli kényszermunka, akár a férj, akár más rokonok részéről történik a kényszerítés.

A női nemi szervek megcsonkítása a nagyajkak, a kisajkak vagy a csikló egészének vagy valamely részének kimetszése, infibulációja vagy bármilyen más módon történő csonkítása, egy nő kényszerítése vagy rábírása arra, hogy alávesse magát e cselekmények valamelyikének, illetve egy leány ösztönzése, kényszerítése vagy rábírása arra, hogy alávesse magát e cselekmények valamelyikének **(38. cikk).**¹⁹

Mára már bebizonyosodott, hogy bármely személy, felnőtt vagy gyermek női nemi szervének megcsonkítása az EJEE 3. cikkével ellentétes bántalmazásnak minősül.

Reflektorfényben: Franciaország

A francia nemzeti menekültügyi bíróság (CNDA) megállapította, hogy azokban az országokban, amelyekben nagy a női nemi szerv megcsonkításának gyakorisága, mint például Nigériában, a meg nem csonkított személyek megalapozottan félnek egy bizonyos társadalmi csoporthoz való tartozásuk miatti üldöztetésüktől.²⁰

A menedékkérő nők számára nehézségekbe ütközik annak bizonyítása, hogy fennáll az ilyen bánásmód előfordulásának kockázata, a védelem hiánya, és hogy a kockázat elől nem tudnak elmenekülni belföldön.²¹

¹⁹ A női nemi szervek megcsonkításával kapcsolatos további tájékoztatásért lásd: „A tool to end FGM”, (2014) Európa Tanács, a következő linken érhető el: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680464e9f>.

²⁰ CNDA, 2017. október 21., Mme E., 16029780. sz., a következő linken érhető el: www.asylumlawdata-base.eu/en/case-law/france-%E2%80%93-cnda-21-october-2017-mme-en%C2%BA-16029780#content.

²¹ Lásd például: Omeredo kontra Ausztria, 8969/10. sz. kérelem, elfogadhatóság tárgyában hozott határozat, a következő linken érhető el: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-106527>; Bangura kontra Belgium, 52872/10. sz. kérelem, a következő linken érhető el (franciául): <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-164997>

A **kényszerített terhességmegszakítás és kényszerített sterilizálás** egy nő terhességének megszakítása annak előzetes és tájékoztatáson alapuló beleegyezése nélkül vagy olyan műtét elvégzése egy nőn annak előzetes és tájékoztatáson alapuló beleegyezése nélkül vagy anélkül, hogy az eljárást megértené, amelynek célja vagy hatása a nő természetes szaporodási képességének megszűnése (**39. cikk**).

SA teljes körű tájékoztatáson alapuló beleegyezés nélkül végzett sterilizálás az EJEE 3. cikkébe ütközik.²² A sérelem egyik formájaként a sterilizáció az egyén reprodukív egészségi állapotába való jelentős beavatkozásnak minősül, amely a személyes integritás több aspektusát (fizikai és szellemi jólét, valamint érzelmi, lelki és családi élet) érinti. A fogyatékkal élő nők és a társadalom perifériájára került etnikai csoportokhoz tartozó nők hagyományosan jobban ki vannak téve a kényszerített sterilizálás veszélyének.

Olyan körülmények között, amikor a családtervezést az állam kényszeríti ki, a kényszerített terhességmegszakítást és kényszerített sterilizálást általában a lakossági nyomásra megfelelő válaszlépésnek tekintik. Ha azonban a családtervezést kényszerített terhességmegszakítás és kényszerített sterilizálás alkalmazásával kényszerítik ki, ez sérti az alapvető emberi jogi szabályozást, ezért súlyos visszaélésnek és üldöztetésnek minősül.²³

Reflektorfényben: Németország

Trieri közigazgatási bíróság, 2011. március 23., 5 K 1181/10.TR

Egy kétgyermekes kínai anyát menekültként ismertek el, mivel elegendő volt annak a valószínűsége, hogy az egygyermekes politika megsértése miatt sterilizálásra kényszerítik Kínában.²⁴ hogy az áldozat megszegte a kulturális, vallási, társadalmi vagy hagyományos normákat vagy azoknak megfelelő magatartási szokásokat.

22 V.C. kontra Szlovákia, 18968/07. sz. kérelem, a következő linken érhető el: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22i%20temid%22:%5B%222003-3736079-4262767%22%5D%7D>; N.N. kontra Szlovákia, 29518/10. sz. kérelem, a következő linken érhető el: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22i%20temid%22:%5B%222003-3980673-4625401%22%5D%7D>; I.G., M.K. és R.H. kontra Szlovákia, 15966/04. sz. kérelem, a következő linken érhető el: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22i%20temid%22:%5B%222003-4153303-4903272%22%5D%7D>.

23 A nemzetközi védelemre vonatkozó UNHCR iránymutatás: Az 1952. évi egyezmény 1. cikke A. részének (2) bekezdése és/vagy a menekültek jogállásáról szóló 1967. évi jegyzőkönyve keretében a nemi alapú üldöztetésről HCR/GIP/02/01 (a továbbiakban: az 1. sz. nemek közötti egyenlőségről szóló iránymutatás), 13. pont.

24 A menekültügyi ítélkezési gyakorlat európai adatbázisa, a következő linken érhető el: www.asylumlawdatabase.eu/en/case-law/germany-adminstrative-court-trier-23-march-2011-5-k-118110tr#content

A **szexuális zaklatás** a nem kívánt, szexuális természetű szóbeli, nem szóbeli vagy fizikai cselekmény, amelynek célja vagy hatása egy személy méltóságának megsértése, különösen akkor, ha az megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszegyenítő vagy sértő környezetet teremt (**40. cikk**).

A részes államok szexuális zaklatás esetén büntetőjogi vagy egyéb szankciókat alkalmazhatnak. Ahhoz, hogy a szexuális zaklatás súlyos sérelmet jelentsen, el kell érnie a „súlyos sérelem” küszöbét. Az értékelés esettől függő, de a kérdést a szexuális zaklatás mint a nők irányítására alkalmazott erőszak egyik formája tükrében kell megvizsgálni. A szexuális zaklatás gyakran a nők által tapasztalt bántalmazás kezdeti formája, amely gyakran súlyos következményekkel járhat, beleértve a halált is, ha nem biztosítanak számára megfelelő védelmet.

Az ún. „becsület” nevében elkövetett bűncselekmények (42. cikk): Noha az Isztambuli Egyezmény nem ismeri el kifejezetten bűncselekményként, az ilyen bűncselekmény létezését elismerik annak a szélesebb körű tilalomnak a részeként, hogy a bűnözői magatartást ne a kultúra, szokás, vallás, hagyomány vagy úgynevezett „becsület” alapján igazolják. Ez a megfogalmazás azon alapul, hogy ezek nem új bűncselekmények, hanem inkább olyan berögzült bűncselekmények, mint például gyilkosság, emberölés, testi sértés stb., és ami megkülönbözteti őket, az a mögöttük rejlő szándék. A 42. cikk biztosítja, hogy az úgynevezett „becsület” nevében elkövetett bűncselekmények magukban foglalják azokat az erőszakos cselekményeket, amelyeket azzal indokolnak.

Az **emberkereskedelemmel** nem foglalkozik külön az Isztambuli Egyezmény, mivel ez egy külön egyezmény, az Európa Tanács emberkereskedelem elleni fellépésről szóló 2005. évi egyezményének tárgya.²⁵ Az emberkereskedelem áldozatainak azonosítása azonban a menekültügyi eljárás fontos részét képezi, és sok nő tapasztal kizsákmányolást és bántalmazás utazása során vagy a célországba érkezése után, így adott esetben félhet az üldöztetéstől ezen az alapon és/vagy a kitoloncolása a visszaküldés tilalmára vonatkozó rendelkezések miatt sértené az EJEE 4. cikkét. A Rantsev kontra Ciprus és Oroszország ügyben²⁶ elismerést nyert az EJEE 4. cikkének (a rabszolgaság és kényszermunka tilalma) és 2. cikkének (élethez való jog) megsértése.

A **kapcsolati erőszak** minden olyan fizikai, szexuális, pszichológiai vagy gazdasági erőszakra vonatkozik, amely aránytalanul nagy mértékben érinti a

²⁵ Az emberkereskedelem elleni fellépésről szóló 2005. évi európai egyezmény, a következő linken érhető el: www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/about-the-convention.

²⁶ *Rantsev kontra Ciprus és Oroszország, 25965/04 (2010). sz. kérelem, a következő linken érhető el: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96549>*

nőket, ezért egyértelműen nemi alapú. A fogalom magában foglalja a jelenlegi vagy volt házastársak vagy partnerek közötti intim párkapcsolati erőszakot, valamint a generációk közötti erőszakot, például a szülők és gyermekeik közötti erőszakot. A családon belüli erőszak a nőkkel szembeni erőszak egyik legsúlyosabb és legelterjedtebb formája. Bár úgy tűnhet, hogy a „kapcsolati” kifejezés a háztartásban előforduló cselekményekre korlátozza a fogalom alkalmazását, elismert tény, hogy gyakran fordul elő erőszak párkapcsolatban, találkozási párok között, akik nem feltétlenül élnek együtt. Ezért nem szükséges, hogy az áldozat és az elkövető lakóhelye közös legyen, még akkor sem, ha nemzedékek közötti erőszakról beszélünk. Az Isztambuli Egyezmény **3. cikkének b) pontja** meghatározza az erőszak e formáját.

A kapcsolati erőszak lehet az oka annak, hogy egy nő elhagyja származási országát, vagy megtapasztalhatja azt az utazása során vagy a fogadó országba érkezése után, a menekültügyi eljárás során vagy azt követően. A menedékjog kérelmezése stresszes folyamat, amely növelheti a kapcsolati erőszak kockázatát.

A Bíróság a mérföldkőnek számító Opuz kontra Törökország ítéletben (2009)²⁷ a kapcsolati erőszakot nemi alapú erőszaknak és a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetésnek ismerte el (az EJEE 3., 8. cikke [magánélethez való jog] és 14. cikke). Ezt az ítéletet azóta több mint 25 másik olyan ügyben követték, amelyekben a Bíróság megállapította, hogy a hatóságok hátrányosan megkülönböztető mulasztása a kapcsolati erőszak büntetésének mellőzését jelentette. Az M.G. kontra Törökország ügyben (2016)²⁸ az, hogy a védelmi intézkedésekre vonatkozó török törvényt nem terjesztették ki a nem házaspárokra, oda vezetett, hogy Törökország megszegte a kapcsolati erőszak áldozatainak védelmére vonatkozó tevőleges kötelezettségeit.

A Bíróság a Kontrova kontra Szlovákia ügyben határozottan megállapította a kapcsolati erőszak kockázata megfelelő azonosításának és a vizsgálat folytatása elmulasztásának következményeit. A kérelmező férje korábban fizikailag és pszichológiailag bántalmazta a kérelmezőt. Amikor a házaspár együtt jelent meg, hogy visszavonják a nő fizikai bántalmazás miatt tett feljelentését, a hatóságok arra bátorították és abban támogatták őket, hogy módosítsák a feljelentést egy enyhébb vétségre, hogy a nyomozást meg lehessen szüntetni. A férj agyonlőtte két gyermeküket.

27 Opuz kontra Törökország, 33401/02 (2009). sz. kérelem, a következő linken érhető el: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-92945>.

28 M.G. kontra Törökország, 646/10 (2016). sz. kérelem, a következő linken érhető el franciául: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-161521>.

A hátrányos megkülönböztetés mint üldözés

A hátrányos megkülönböztetés „halmazott okok miatti” üldöztetésnek minősülhet, ha a következményei kellően súlyosak. Például a megélhetési képesség elvesztéséhez, a vallás gyakorlásához vagy annak megtagadásához való joghoz, az oktatáshoz való hozzáféréshez és más alapvető emberi jogokhoz való hozzáféréshez vezető hátrányos megkülönböztetés üldöztetésnek minősülhet.²⁹

A társadalmi, politikai vagy vallási normákon keresztül érvényesített hátrányos megkülönböztetés a következőket érintheti:

- ▶ családi és személyi jogokkal kapcsolatos jogszabályok és jogállás;
- ▶ öltözködési szabályok, beleértve a hajat és a sminket;
- ▶ foglalkoztatás és oktatás;
- ▶ a szabad mozgás korlátozása az országon belül és kívül egyaránt;
- ▶ a nők tevékenységeinek, például a sportolásnak a korlátozása;
- ▶ a nők nyilvános terekre való belépésének korlátozása.

Ha egy nő ellenáll a hátrányos megkülönböztetésnek, vagy annak megszüntetésére törekszik akár politikailag, akár cselekedetei révén, súlyos fizikai sérelem vagy egyéb üldöztetésből adódó sérelem veszélye merülhet fel.

Ha egy nőt komoly sérelem fenyeget nem állami szereplők részéről, és az állam politikai vagy gyakorlati okokból nem biztosít bizonyos jogokat, illetve nem biztosít védelmet a súlyos visszaélésekkel szemben, a nő nemzetközi védelemre jogosult. Ebben az összefüggésben elemezhetők például a kapcsolati erőszak vagy a szexuális irányultságon alapuló bántalmazás esetei.³⁰ Arra vonatkozóan, hogyan alkalmazta ezt a Bíróság, lásd például a Talpis kontra Olaszország ügyet (2017)³¹ és a Balkán kontra Románia ügyet (2017),³² amelyekben a Bíróság úgy

29 Lásd még az UNHCR 1. sz. nemek közötti egyenlőségről szóló iránymutatását és az UNHCR az 1951. évi egyezmény és a menekültek jogállásáról szóló 1967. évi jegyzőkönyv alapján menekült jogállás elbírálására irányuló eljárásról és szempontokról szóló kézikönyvét és útmutatóját (2019) (a továbbiakban: 2019. évi UNHCR kézikönyv), a következő linken érhető el: , 54–55. pont.

30 Az UNHCR 1. sz. nemek közötti egyenlőségről szóló iránymutatásának 15. pontja.

31 Talpis kontra Olaszország, 41237/14. sz. kérelem, a következő linken érhető el: <http://hudoc.echr.coe.int/?i=001-171994>.

32 Balkán kontra Románia, 49645/09. sz. kérelem, a következő linken érhető el: <http://hudoc.echr.coe.int/?i=001-173619>.

ítélte meg, hogy az, hogy az állami tisztviselők nem ismerik a meglévő jogi kereteket és nem alkalmazzák azokat, valamint az, hogy a nők nem ismerik a jogukat, „nem eredményezett elegendő elkötelezettséget a kapcsolati erőszak kezelésére irányuló megfelelő intézkedések megtételére”, és így az EJEE 14. cikkével összefüggésben értelmezett 3. cikkének megsértését állapította meg.

A vádemelés vagy büntetés elől menekülő nők

Egy jogszabály önmagában is megvalósíthat üldöztetést, különösen, ha olyan hagyományos vagy kulturális normákból és gyakorlatokból ered, amelyek nem feltétlenül felelnek meg az emberi jogi normáknak. Nem valószínű, hogy ez a helyzet, ha a jogszabályt nem kényszerítik ki, és/vagy az nem tesz lehetővé súlyos sérelmet.³³ Azt, hogy egy jogszabály összhangban van-e az elfogadott emberi jogi normákkal, az emberi jogokkal kapcsolatos különféle nemzetközi jogi okmányokra, különösen az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatára, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányára (ICCPR), a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Egyezségokmányára (ICESCR), valamint a nőkkal szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról szóló egyezményre (CEDAW) és az EJEE-re figyelemmel kell értékelni. Gyakrabban azonban az is előfordulhat, hogy nem a jogszabály, hanem annak alkalmazása a hátrányosan megkülönböztető.

Ha a szabályzat vagy jogszabály be nem tartása vagy megsértése miatt kiszabott szankció vagy büntetés aránytalanul súlyos és nemi vonatkozású, az üldöztetésnek minősül.³⁴

Ilyen lehet például a házasságtörés miatti eljárás elől menekülő nő, aki nem részesülne tisztességes eljárásban,³⁵ vagy az olyan leszbikus nő, akit valószínűleg halálbüntetéssel sújtának.³⁶

33 Az UNHCR 1. sz. nemek közötti egyenlőségről szóló iránymutatásának 10. pontja.

34 Az UNHCR 1. sz. nemek közötti egyenlőségről szóló iránymutatásának 12. pontja.

35 Lásd: *Islam (A.P.) v. Secretary of State for the Home Department; R v. Immigration Appeal Tribunal and Another, Ex Parte Shah (A.P.)*, Session 1998-1999, United Kingdom: House of Lords (Judicial Committee), 1999. március 25., a következő linken érhető el: https://www.refworld.org/cases,GBR_HL,3dec8abe4.html.

36 Lásd: az Európai Unió Bíróságának *Minister voor Immigratie en Asiel v X and Y and Z v Minister voor Immigratie en Asiel* ítélete (C-199/12–C-201/12), a következő linken érhető el: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62012CJ0199>.

Az Isztambuli Egyezmény által előírt védelmi szint

Védelem és menedékjog iránti kérelmek

A nők menedékjog iránti kérelmét gyakran azzal az indokkal utasítják el, hogy „elegendő” vagy „hatékony” védelmet kaphatnak származási hatóságaitól. Az Isztambuli Egyezmény által megkövetelt védelmi szintek hasznos útmutatást adhatnak annak értékeléséhez, hogy a származási országban a védelem „hatékony-e”.

Bűncselekmények nyomozása és büntetőeljárás alá vonása:

Ha a nemi alapú erőszaknak az Isztambuli Egyezményben meghatározott formáit nem kriminalizálják a származási országban, a nők számára általában nagyon nehéz „hatékony” védelemhez jutni. Ennek az az oka, hogy nem lesz olyan elrettentő erő, amely megakadályozná az egyéneket e bűncselekmények elkövetésében, és a bűncselekményt követően sem biztosított a velük szembeni védelem. Az, hogy az államnak van olyan jogszabálya, amely tiltja az üldöztetést, nem jelent „hatékony védelmet” a nemzetközi jogban, hacsak azt nem hajtják végre hatékonyan.

Az Isztambuli Egyezményben meghatározott előírások alapján az erőszak minden formájával kapcsolatos nyomozásnak és bírósági eljárásnak az alábbi követelményeknek kell megfelelnie:

- ▶ azokat indokolatlan késedelem nélkül és hatékonyan folytassák le a létfontosságú bizonyítékok biztosítása, az elítélési arány növelése és az elkövetők büntetlenségének megszüntetése érdekében (49. cikk);
- ▶ a bűnüldöző hatóságok azonnal és megfelelő módon, többek között a megelőző operatív intézkedések alkalmazásával és a bizonyítékok gyűjtésével reagáljanak az erőszakra (50. cikk);
- ▶ biztosítsák a kockázatértékelést és kockázatkezelést az áldozat biztonsága érdekében (51. cikk);
- ▶ azok keretében azonnali távoltartási határozatokat, védelmi vagy korlátozást elrendelő határozatokat hozzanak (52–53. cikk);
- ▶ lehetővé kell tenniük a **hivatalból és kérelemre** induló eljárásokat, és a részes államoknak gondoskodniuk kelljen arról, hogy az egyezmény hatálya alá tartozó erőszak különböző formái esetében a nyomozás vagy a vádemelés ne függjön teljes mértékben az áldozat bejelentésétől vagy panaszától, és hogy az eljárások akkor is folytatódhassanak, ha az áldozat visszavonja panaszát (55. cikk);

- ▶ megfelelő kiegészítő **védőintézkedéseket** biztosítsanak, például az áldozatok magánéletének és képmásának védelmét, külön várótermeket biztosítsanak és lehetővé tegyék az áldozatok számára, hogy a feltételezett elkövető jelenléte nélkül tegyenek tanúvallomást (56. cikk);
- ▶ a belső jogukban meghatározott feltételeknek megfelelően biztosítsák az áldozatok számára a jogsegélyhez és az **ingyenes jogi segítségnyújtáshoz** való jogot (57. cikk).

Ha az áldozat szexuális előéletével és magatartásával kapcsolatos bizonyítékokat a nőkkel szembeni erőszakos cselekmények és a kapcsolati erőszak ürügyeként fogadják el, az az elkövető részleges vagy akár teljes felmentéséhez vezethet, ami a védelem hiányát eredményezheti. Az Isztambuli Egyezmény csak abban az esetben engedélyezi ezeket a bizonyítékokat, ha azok a tárgyhoz tartoznak és szükségesek. A származási ország társadalmi attitűdjétől függően ez különösen fontos lehet a menedékjog iránti kérelmek esetében.

Példák az Emberi Jogok Európai Bírósága elé kerülő azon ügyekre, amelyekben a nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak esetében a védelem hiánya súlyos sérelmet vagy halált okozott:

M.C. kontra Bulgária (2003): a nem beleegyezésen alapuló szexuális cselekmények kivizsgálásának és büntetőeljárás alá vonásának elmulasztása fizikai ellenállás hiányában;

Opuz kontra Törökország (2009): a Bíróság először állapította meg, hogy a nők kapcsolati erőszakkal szembeni védelmének elmulasztása az általános és bírói passzivitás következményeként a kapcsolati erőszaknak megfelelő légkört teremtett és hátrányos megkülönböztetést eredményezett. A Bíróság azt is megállapította, hogy a kapcsolati erőszakot ki kell vizsgálni és védekezni kell ellene abban az esetben is, ha az áldozat visszavonja a feljelentést;

Eremia és társai kontra Moldova (2013): a rendőrtiszt férj és apa erőszakos és visszaélészerű magatartásával szembeni védelem elmulasztása;

BV kontra Belgium (2017): hatékony nyomozás elmulasztása nemi erőszakkal és szemérem sértéssel kapcsolatban;

Talpis kontra Olaszország (2017): a hatóságok tétlensége a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetést valósított meg, és az erőszak alábecsüléséhez, így lényegében annak jóváhagyásához vezetett;

Balkán kontra Románia (2017): az ismételt feljelentések ellenére a hatóságok nem tudtak megvédeni egy nőt a kapcsolati erőszaktól. Az, hogy a hatóságok elmulasztották megtenni a szükséges intézkedéseket, megfosztotta a releváns nemzeti keretet céljától és hatásától, és nem volt összhangban a nőekkel szembeni erőszakra vonatkozó nemzetközi normákkal, valamint hátrányos megkülönböztetés valósult meg;

Volodina kontra Oroszország (2019): az orosz jog nem ismerte el a kapcsolati erőszakot, és nem létezett távoltartási vagy védelmi határozat. Ez egyértelműen azt mutatta, hogy vonakodnak elismerni a kapcsolati erőszak problémájának súlyosságát és annak nőkre gyakorolt hátrányosan megkülönböztető hatását;

E.B. kontra Románia (2019): a nemi erőszakkal kapcsolatos hatékony nyomozás elmulasztása, az áldozat enyhe intellektuális alkalmatlanságát figyelembe vevő kontextusérzékeny megközelítés elmulasztása, valamint a támadójával szembeni ellenállás elmulasztásának túlzott hangsúlyozása.

Védelem és támogatás

Ha a nők nem kaphatnak szociális és/vagy jogi támogatást és segítséget származási országukban, előfordulhat, hogy nem tudják elhagyni bántalmazójukat, jelteni az őket érő kockázatokat vagy bűncselekményeket, és nem tudnak büntetőeljárást indítani. Ha az áldozatok megszegyenítése vagy a nemek közötti egyenlőtlenség azt eredményezi, hogy a nőknek nem hisznek, nem valószínű, hogy a jogszabályokat vagy a védőintézkedéseket hatékonyan hajtják végre.

Az Isztambuli Egyezmény – felismerve a nők igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréseinek akadályait – előírja az államoknak, hogy tegyenek intézkedéseket a nők igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréseinek javítására. Idetartozik a tájékoztatáshoz való hozzáférés, az általános és speciális támogató szolgáltatások biztosítása, elegendő számú női menhely, telefonos segélyvonal, valamint a nemi erőszakkal vagy szexuális zaklatással kapcsolatos krízisközpontok (az Isztambuli Egyezmény 19–25. cikke).

Ebből nem feltétlenül következik, hogy ha ezeket az intézkedéseket nem hajtják végre a származási országban, akkor a menekültjog szerint „súlyos sérelem valós veszélye” vagy „a védelem hiánya” áll fenn. Mindazonáltal jól jelzik azokat a körülményeket, amelyek között a nők a **gyakorlatban** nem tudnak megfelelő vagy hatékony védelmet szerezni az erőszak kockázatával szemben.

A nők és a belföldi áttelepülés

Mivel a nők üldöztetéstől való félelmét gyakran „nem állami szereplők” vagy az állam egyes szereplői okozzák, kérelmeiket gyakran elutasítják azon az alapon, hogy visszatérhetnek hazájukba, és távol élhetnek attól a helytől, ahol súlyos sérelemtől tartanak. Ahhoz, hogy egy ilyen lehetőség életképes legyen, nem állhat fenn az üldöztetés vagy súlyos sérelem veszélye ezen a területen sem az eredeti üldöző, sem mások részéről, az áttelepítésnek biztonságosan és jogszerűen elérhetőnek kell lennie, és a kérelmezőnek képesnek kell lennie viszonylag normális életvitelre anélkül, hogy indokolatlanul nehéz helyzetbe kerülne.³⁷

A nők jelentős akadályokkal szembesülhetnek, amelyek hatással vannak arra, hogy képesek-e a származási ország más területeire utazni és ott letelepedni anélkül, hogy nehézségekkel, bizonytalanságokkal vagy családjukkal történő együttélésre való képtelenséggel szembesülnének. Ezek lehetnek pénzügyi, logisztikai, társadalmi, kulturális és egyéb akadályok. A hátrányos megkülönböztetés és a patriarchális attitűdök eredményeként a nőket üldözőik megtalálhatják, vagy azok erőszakos családgyejesítéshez vezethetnek.

A nőknek emellett igen komoly nehézségeik lehetnek az áttelepítés helyén való letelepedés során. Például egyes országokban az egyedülálló nők nehezen tudnak ingatlant bérelni, mert prostituálnak tekintik őket, vagy mert például egy év bérleti díj megelőlegezését kéri tőlük. A nőknek különösen nehéz lehet munkához hozzájutni. A lakhatáshoz és megélhetéshez hozzá nem jutó nők különösen ki vannak téve a kizsákmányolásnak és a „túlélési szexnek”. Az áttelepítés helyén alacsony szintű hátrányos megkülönböztetésnek és zaklatásnak lehetnek kitéve. Mindezeket a tényezőket együttesen kell mérlegelni, mielőtt döntés születne arról, hogy a belföldi áttelepítés életképes megoldás-e.

37 A nemzetközi védelemre vonatkozó 4. sz. UNHCR iránymutatás: Az 1951. évi egyezmény 1. cikke A. részének (2) bekezdése és/vagy a menekültek jogállásáról szóló 1967. évi jegyzőkönyve keretében a belföldön történő menekülésről és áttelepítésről mint alternatíváról.

A 60. cikk (2) bekezdése:

A menekültek jogállásáról szóló genfi egyezmény nemi szempontú értelmezése

Az Isztambuli Egyezmény 60. cikkének (2) bekezdése értelmében az államoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a menekültek jogállásáról szóló genfi egyezményben meghatározott minden egyes okot a nemi szempontok figyelembevételével értelmezzék. A nemi szempontokat figyelembe vevő értelmezés biztosítása magában foglalja annak felismerését és megértését, hogy a nem milyen hatással lehet az üldöztetés vagy elszenvedett sérelem mögött meghúzódó okokra.

Egy nőt üldözhetnek:

- ▶ **nőként** (például megerőszokolták), de a nemétől független okokból (például politikai párttagsága) miatt;
- ▶ nem a női identitására jellemző módon üldözték (például megverték), hanem a neme **miatt** (pl. fátyol viselése miatt);
- ▶ **azért, mert** nő (pl. női nemi szerv megcsonkítása).³⁸

Az üldöztetés okai lehetnek **ténylegesek** vagy **vélelmezettek**. Ez azt jelenti, hogy a nőnek nem kell az adott tulajdonsággal vagy meggyőződéssel rendelkeznie. Elegendő, ha ezt mások észlelik vagy neki tulajdonítják, vagy az az üldöző jellemzője vagy meggyőződése.

Az üldöztetési tapasztalatokat gyakran a származás, a családi állapot, az életkor, a szexualitás, a szexuális előélet és más kulturális és társadalmi tényezők is befolyásolják. Ezek mind befolyásolják azt, ahogyan a nők előadják kérelmüket, és azt, ahogyan hazájukban tekintenek rájuk.

38 Példák a következő műből: Gender Guidelines for the Determination of Asylum Claims in the UK, Refugee Women's Legal Group, July 1998, a következő linken érhető el: www.ilpa.org.uk/resources.php/4112/gender-guidelines-for-the-determination-of-asylum-claims-in-the-uk.

Reflektorfényben: Hollandia

2018. november 21-én a holland államtanács³⁹ megállapította, hogy ha egy nyugati életmódot folytató afgán nőt arra kérnek, hogy alkalmazkodjon a származási országban alkalmazott normákhoz és értékekhez, hogy elkerülje az üldöztetést, vagy az ilyen nő nem tud alkalmazkodni tartós változással vagy elrejtteni ezeket a jellemzőket, az üldöztetés veszélyének lehet kitéve Afganisztánban. Bár a „nyugati életmód” nem vallási vagy politikai meggyőződés, a nyugati „viselkedés” vallási vagy politikai meggyőződés (vagy meggyőződés hiánya) megnyilvánulása lehet.

Politikai vélemény

A politikai véleményen alapuló üldöztetés magában foglalhatja a nemi szerepekkel kapcsolatos vélemények alapján történő üldöztetést is. Egyes nőket üldözhetnek például azért, mert nem felelnek meg a társadalmi szerepeknek és a társadalomban elfogadható viselkedési normáknak, és szót emelnek a hagyományos nemi szerepek ellen. A nők politikai tevékenységben való részvétele és ellenállása sokféleképpen, többek között a férfiakétól eltérő módon is megnyilvánulhat. Például:

- ▶ a nők lehetnek politikusok, politikai pártok tagjai, aktivisták, polgármesterek, önkormányzati képviselők vagy más helyi vagy országos politikai vagy politizált csoportok, egyesületek vagy mozgalmak tagjai;
- ▶ részt vehetnek konferenciákon, találkozók, gyűléseken, tüntetéseken, tiltakozásokon;
- ▶ írhatnak cikkeket, könyveket, megjelenhetnek rádióban, televízióban, YouTube-on, Twitteren, Instagramon vagy más internetes vagy közösségi média csatornákon;
- ▶ a nők elrejtethetnek embereket, üzeneteket adhatnak át vagy közösségi szolgáltatásokat, élelmiszert, ruházatot és orvosi ellátást nyújthatnak;
- ▶ a családi kapcsolatokat felhasználhatják arra, hogy nyomást gyakoroljanak a férfi politikai aktivistákra;
- ▶ az erkölcsi, etikai és társadalmi „normáknak” vagy viselkedésnek való megfelelés elmulasztása a nőkkel való kegyetlen vagy embertelen bánásmóddhoz vezethet. Például hozzáállásuk bizonyos ruházat, smink

39 Lásd: <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RVS:2018:3735>.

vagy frizura viseléséhez vagy annak megtagadásához, vagy a váláshoz, a kapcsolatokhoz, a szexuális tevékenységhez vagy viselkedéshez vagy a nemi identitás megnyilvánulásaihoz;

- ▶ a hátrányosan megkülönböztető jogszabályok betartásának vagy az előírt magatartási szabályok követésének megtagadása helyesen politikai magatartásnak tekintendő, de gyakran „egyéni” döntés kérdésének tekintik.

Származás és nemzeti hovatartozás

A származáson vagy nemzeti hovatartozáson alapuló üldöztetést illetően a nők szembesülhetnek bizonyos típusú, kifejezetten őket érintő üldöztetéssel. Bizonyos körülmények között az állampolgárság hátrányosan megkülönböztető jellegű megtagadása üldöztetést valósíthat meg. Például:

- ▶ szexuális erőszak és a szaporodás ellenőrzése faji és etnikai „tisztogatás” esetén;
- ▶ a nő állampolgárságtól való megfosztása külföldi állampolgárral kötött házasság esetén;
- ▶ egy nő nem tudja átadni állampolgárságát a gyermekének;⁴⁰
- ▶ a származás vagy etnikai hovatartozás szempontjából vegyes házasságokban a nőket a saját családjuk, rokonaik vagy általában véve a társadalom részéről tanúsított rasszizmus következtében sérelem érheti.

Vallás

A vallási alapon történő üldöztetést illetően a nőket üldözhetik azért, mert nem felelnek meg a vallási normáknak és az elfogadható viselkedési szokásoknak. Ez különösen igaz az úgynevezett „becsület” nevében elkövetett bűncselekmények esetében, amelyek aránytalanul érintik a nőket. Fontos figyelembe venni a vallási és a politikai üldöztetés közötti átfedést, mivel egy nem konform nőt „politikai” magatartást mutatónak tekinthetnek.

40 Az állampolgárságtól való önkényes megfosztással kapcsolatos további tájékoztatás a Bíróság tájékoztatójában található a következő linken: www.echr.coe.int/Documents/FS_Citizenship_Deprivation_ENG.pdf és az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának (UNHCR) a „Menekült jogállás: az 1951. évi egyezmény 1. cikke A. része (2) bekezdésének és a menekültek jogállásáról szóló 1967. évi egyezményének keretében az állampolgárságtól való önkényes megfosztástól és a hontalanságról” címet viselő tanulmánya, 2014. október, PPLA/2014/01, a következő linken érhető el: www.refworld.org/docid/543525834.html.

Egy nőről azt is tévesen feltételezhetik, hogy családtagjaival azonos vallási meggyőződést vagy véleményt vall. Például:

- ▶ házasságtörés elkövetése vagy annak észlelése;
- ▶ vallási prédikátor, aktivista, szélsőséges vagy terrorista anyja, nagynénje, nővére, felesége, élettársa vagy gyermeke;
- ▶ nem vallásos házasságkötés vagy adott vallásos házasság megtagadása;
- ▶ leszbikus, transznemű vagy biszexuális mivolt, ha ezt valamely vallással ellentétesnek ítélik;
- ▶ a „szerénység” hiánya;
- ▶ fátyol viselése.

Egy adott társadalmi csoport

Egy bizonyos társadalmi csoporthoz való tartozás miatti üldöztetés egyre gyakrabban szerepel a nemi alapú kérelmekben, és fokozatosan nemzetközi támogatásra is szert tesz. Egyes nők származási országukban meghatározott társadalmi csoportként azonosíthatók azon az alapon, hogy az üldöztetés elől való menekülés közös tapasztalatán kívül más, veleszületett, megváltoztathatatlan vagy más alapvető tulajdonsággal rendelkeznek. Ehhez legalább bizonyos mértékű hátrányos megkülönböztetésnek kell megvalósulnia a nőekkel szemben, akár a releváns jellemzők tekintetében, amelyek magukban foglalhatják a nemet, akár a védelem ennek következményeként történő nyújtása tekintetében. Ilyenek lehetnek például:

- ▶ a női nemi szerv megcsonkítása, kényszerházasság, súlyos kapcsolati erőszak elől menekülő nők;
- ▶ nők, akik nem hajlandók megfelelni elvárt társadalmi szerepüknek;
- ▶ az egyedülálló nőket néha leszbikusnak tekintik, és ennek következtében sérelmet szenvedhetnek;
- ▶ olyan nők, akiknek nincs gyermekük, túl sok a gyermekük, akiknek a gyermeke fogyatékkal él vagy bizonyos nemű;
- ▶ olyan nők, akik házasságuk vagy kapcsolatuk felbomlása után szeretnének gyermeket;

- ▶ A leszbikus, biszexuális vagy transznemű nők is szembesülhetnek a nemi alapú üldöztetés és erőszak bizonyos formáival, és általában egy bizonyos társadalmi csoportnak minősülnek, bár más, egyezményen alapuló okok miatt is veszélynek lehetnek kitéve.⁴¹

Reflektorfényben: Egyesült Királyság

Lordok Háza: Shah and Islam v. Secretary of State for the Home Department Ez a döntés volt az első, amelyben elfogadták, hogy egyes országokban a nők kizárólag nemük alapján egy bizonyos társadalmi csoportot alkothatnak. Ha egy kormány hátrányosan megkülönböztető jellegű politikát folytat, vagy nem hajlandó megfékezni a nőkkel szembeni hátrányos társadalmi megkülönböztetést, a nők egy adott társadalmi csoportot alkothatnak az országban.⁴²

A 60. cikk (3) bekezdése:

A nemek közötti egyenlőséget figyelembe vevő befogadó és támogatási szolgáltatások, menekültügyi eljárások és a nemek közötti egyenlőségre vonatkozó iránymutatás

Az Európába és Európán keresztül történő utazás különösen kiszolgáltatottá tehet az erőszakkal szemben. A 60. cikk (3) bekezdésének rendelkezései célja, hogy csökkenjen a nőkkel és lányokkal szembeni további erőszak előfordulásának kockázata, támogassa őket a menekültügyi eljárás során, és biztosítsa annak tisztességes és igazságos kimenetelét. Ennek megvalósítása céljából a határőröket, az idegenrendészeti tisztviselőket, a rendőrséget, a szociális munkásokat és más, a menekültügyi rendszerben a nőkért és lányokért felelős személyeket megfelelő képzésben kell részesíteni, hogy felismerjék a nők védelmi szükségleteinek és menedékjog iránti kérelmeinek nemi vonatkozásait, valamint végrehajtsák az arra vonatkozó szakpolitikát. A szabványosított műveleti eljárások és a nemek közötti egyenlőségre vonatkozó iránymutatás kidolgozása jó módszer ennek elérésére. A 60. cikk

41 Lásd: Minister voor Immigratie en Asiel v X and Y and Z v Minister voor Immigratie en Asiel (C-199/12–C-201/12), a következő linken érhető el <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62012CJ0199>

42 A73 476 695, a következő linken érhető el: www.justice.gov/sites/default/files/eoir/legacy/2014/07/25/3278.pdf

(3) bekezdésének ezért javítania kell a nők és lányok azon képességét, hogy hozzáférjenek a menekültügyi és védelmi rendszerhez, megfelelő támogatást és védelmet keressenek és szerezzenek a nemi alapú erőszakkal szemben, és végső soron javítsák az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférésüket.⁴³

Befogadó központok és szűrés

A 60. cikk (3) bekezdése értelmében az államoknak a nemi szempontokat figyelembe vevő olyan befogadási eljárásokat kell kidolgozniuk, amelyek figyelembe veszik a nők és a férfiak tapasztalatait és különleges védelmi igényei közötti különbségeket, hogy biztosítsák a biztonsághoz való jogukat a menedékkérők befogadása esetén alkalmazandó bánásmód mérlegelésekor.

A befogadási eljárások nemcsak a kérelmezők kezdeti szűrését foglalják magukban, hanem jó lehetőséget biztosítanak a különösen kiszolgáltatott személyek azonosítására is, ideértve az olyan nők és lányok azonosítását is, akik származási országukban vagy utazásuk során nemi alapú erőszakot és ahhoz kapcsolódó traumát éltek át, így magasabb szintű támogatásra és védelemre van szükségük. Ennek egyik módja lehet az olyan rutin egészségügyi ellenőrzés, amelyet a nemi szempontok figyelembevételével végeznek, és lehetővé teszik a nők számára, hogy felfedjék traumatikus élményeiket.⁴⁴

Sok nő és lány volt és van kitéve a nőkkel szembeni erőszak súlyos formáinak a szálláshelyeken, a befogadó- és fogvatartási intézményekben Európa-szerte, és gyakran hiányoznak az ezek kezelését szolgáló, a nemi szempontokat figyelembe vevő intézkedések.⁴⁵ Amint az az Európa Tanács főtitkára migrációs és menekültügyi különleges képviselőjének⁴⁶ helyszíni látogatásai során és a GREVIO országértékeléseiben⁴⁷ bizonyítást nyert, egyes létesítményekben

43 Az uniós tagállamokban a befogadási irányelvet is figyelembe kell venni: A nemzetközi védelmet kérelmezők befogadására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 2013. június 26-i 2013/33/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv, a következő linken érhető el: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A32013L0033>

44 A GREVIO alapértékelési jelentése: Finnország, 58. o., a következő linken érhető el: <https://rm.coe.int/grevio-report-on-finland/168097129d>

45 Az Európa Tanács migráns, menekült és menedékkérő nők és lányok jogainak védelmére vonatkozó tájékoztatója (2019), a következő linken érhető el: <https://rm.coe.int/prems-089319-gbr-2573-protecting-the-rights-of-migrant-refugee-and-asy/168096608a>

46 Az országjelentések a következő linken érhetők el: www.coe.int/en/web/special-representative-secretary-general-migration-refugees/country-reports.

47 A következő linken érhető el: www.coe.int/en/web/istanbul-convention/country-monitoring-work.

olyan magas a visszaélések kockázata, hogy a menekült nők elővigyázatossági intézkedéseket tesznek, például nem hagyják el sátraikat az éjszaka folyamán.⁴⁸ A svédországi alapértékelés során a GREVIO megállapította, hogy a közös fogadás vagy szállás nők és lányok (szexuális) zaklatásához vezetett, valamint súlyos, nemi alapú erőszakra utaló jeleket mutatott, és 2015 óta három nőt öltek meg.⁴⁹ Európán kívül és belül egyaránt jelentettek menekülteket befogadó vagy tranzitközpontokban örök által elkövetett szexuális erőszakot.⁵⁰ Ezenfelül, ha nincsenek szabályok a létesítményekbe való belépésre vonatkozóan, a szabad belépés nagyszámú lakóval és a zord körülményekkel kombinálva a nőket és a lányokat a bántalmazás és az erőszak veszélyének teheti ki.⁵¹

A megfelelő fogadó és támogató szolgáltatások biztosításának ezért hozzá kell járulnia a nőkkel szembeni erőszak megelőzéséhez, elő kell segítenie a nők számára, hogy benyújtsák védelem iránti kérelmüket, és védekezzenek a visszaküldés kockázata ellen (lásd a 61. cikk: a visszaküldés tilalma címet viselő részt). Az Isztambuli Egyezményrel összhangban a PACE „A menekült nők és lányok nemi alapú erőszaktól való védelme” címet viselő, 2159 (2017). sz. határozata intézkedések megtételét írja elő a befogadóállomásokon és más létesítményekben, például képzett női szociális munkások, tolmácsok, rendőrök és örök jelenlétét, külön zárható szálláshelyeket egyedülálló férfiak és nők számára, külön, jól megvilágított WC-t, megfelelő világítás és biztonságos terek kialakítását minden tranzit- és fogadóhelyiségben.

Tájékoztató és tanácsadás

Alapvető fontosságú annak biztosítása, hogy a nők és a lányok tisztában legyenek jogaikkal, megértsék az eljárást, és tudják, hogyan kérhetnek és kaphatnak támogatást és tanácsot olyan nyelven, amelyet megértenek (19. cikk). A jelentéstételi

48 Lásd például Tomas Bocek nagykövet, a főtitkár migrációs és menekültügyi különleges képviselőjének a bosznia-hercegovinai és horvátországi tényfeltáró küldetéséről szóló jelentését, 2018. július 24–27. és november 26–30., 12. o.

49 A GREVIO alapértékelési jelentése: Svédország, 59.o., a következő linken érhető el: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/sweden>.

50 Lásd: „Female refugees face physical assault, exploitation and sexual harassment on their journey through Europe” (2016), Amnesty International, a következő linken érhető el: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2016/01/female-refugees-face-physical-assault-exploitation-and-sexual-harassment-on-their-journey-through-europe/>.

51 Lásd például a GREVIO Svédországra vonatkozó alapértékelési jelentését és Tomas Bocek nagykövet, a főtitkár migrációs és menekültügyi különleges képviselőjének a bosznia-hercegovinai és horvátországi tényfeltáró küldetéséről szóló jelentését, 2018. július 24–27. és november 26–30.

és panasztételi mechanizmusok rendelkezésre állásáról is tájékoztatást kell nyújtani. Egyes kultúrákban a nők és lányok számára különösen nehéz a nemi alapú erőszakra beszélni, és előfordulhat, hogy nem rendelkeznek szavakkal vagy nem ismernek szavakat az átélt bántalmazásra. A szexszel és a nemi alapú erőszakkal kapcsolatos információkat ezért kulturálisan és a nemi szempontokat figyelembe vevő megfogalmazásban kell közölni. Egyes nők és lányok írástudatlanok lehetnek, és szóban kell közölni velük az információkat.

A magas színvonalú jogi tanácsadás, amelyet szükség esetén helyénvaló költségmentesen nyújtani, jelentősen megkönnyítheti a nők menedékkérelmi iránti kérelmének megfelelő benyújtását.

Nők és lányok igazságszolgáltatáshoz való hozzáférése a befogadó létesítményekben

Ha nemi alapú erőszakra vagy más bántalmazásra kerül sor a befogadó- vagy szálláslétesítményekben, többek között a magánszolgáltatók által fenntartott létesítményekben, a nőknek és lányoknak lehetőséget kell biztosítani a jogorvoslatra. Ennek egyik példája a törökországi Islahiye 2 tábor volt, ahol női bizottságokat hoztak létre.⁵² Ezek nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy a hatóságok figyelmét felhívják a nők szükségleteire és aggályaira.

Annak biztosítása érdekében, hogy a nők és a lányok megfelelő védelmet kapjanak a nemi alapú erőszakkal szemben, olyan mechanizmusokat kell rendelkezésre bocsátani, amelyek lehetővé teszik a szálláshelyen lakók biztonsági problémáinak és aggályainak bejelentését és figyelembevételét. A beavatkozásra és a védelemre vonatkozó formális rendelkezéseket kell kidolgozni. A segélyszolgálatok számainak jól láthatóknak kell lenniük egy olyan helyen, ahol elérhető telefon. Szükség esetén intézkedéseket kell hozni annak biztosítására, hogy a menekült és menedékkérő nők a nemi alapú erőszak áldozatává vált nők számára biztosított menedékhelyhez jussanak.

Ha a menedékkérő nők és lányok befogadó központjai vagy szálláshelyei vidéki vagy távoli területeken találhatóak, rendelkezni kell a mozgó bíróságok vagy bírósági tisztviselők és ügyvédek rendszeres látogatásáról is annak biztosítása érdekében, hogy a szexuális zaklatásokat kivizsgálják és büntetőeljárás alá

52 Tomas Bocek nagykövet, a főtitkár migrációs és menekültügyi különleges képviselőjének a törökországi tényfeltáró küldetéséről szóló jelentése, 2016. május 30. és június 4. között; a következő linken érhető el: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680699e93.

vonják.⁵³ Bizonyított, hogy az ilyen bíróságok elérhetősége a szexuális és nemi alapú erőszakra szóló bejelentések megnövekedéséhez, több ítélethez és a jogrendszerrel kapcsolatos közösségi tudatossághoz vezetett.⁵⁴ Ez különösen fontos a tranzit- és befogadólétesítményekben és táborokban lévő nők és lányok kiszolgáltatottsága, valamint a rendes állami védelemhez való hozzáférés hiánya miatt.

A nemek közötti egyenlőséget figyelembe vevő befogadó és támogatási szolgáltatások

A 60. cikk (3) bekezdésének értelmében a menedékkérők számára olyan támogatási szolgáltatásokat kell nyújtani, amelyek nemi szempontokat figyelembe véve nyújtanak segítséget, és a nők sajátos szükségleteit elégítik ki. Ez magában foglalhat olyan intézkedéseket, mint a kiegészítő pszichoszociális és krízistanácsadás, valamint a traumát túlélők orvosi ellátása, mivel sok nő menedékkérő volt kitéve szexuális vagy egyéb bántalmazásnak. A támogató szolgáltatásoknak a nők szerepvállalásának megerősítésére is irányulniuk kell, és lehetővé kell tenniük a nők számára, hogy aktívan újjáépítsék életüket az oktatáshoz és képzéshez hasonló szolgáltatások révén.

A nők (esetleg férjük) megtagadhatják a férfi orvosok, különösen a nőgyógyászok általi tanácsadást, vagy nehezen tudják kifejezni magukat férfi tolmács segítségével. Női szakorvosok hiányában a menekült és migráns nők egészségügyi ellátáshoz való hozzáférése nehézkes lehet.⁵⁵

Amellett, hogy felderítik a körülményeiket, hogy kezelni lehessen őket, a trauma megléte jelentős hatással van arra, hogy a nőkkel hogyan kell bánni a menekültügyi eljárás során, beleértve a meghallgatásukat és a tanúvallomásukat

53. Útmutató feljegyzés: Az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés felmérésének keretéről, ezen belül a nők sajátos kihívásairól, Európa Tanács és UN Women, a következő linken érhető el: <https://rm.coe.int/168069cf4e>, és 2159 (2017). sz. határozat.

54. Az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának a szexuális és nemi alapú erőszak áldozatai és túlélői igazságszolgáltatáshoz való hozzáférésre vonatkozó átfogó védelmi kerete, a következő linken érhető el: <https://cms.emergency.unhcr.org/documents/11982/51689/UNHCR%2C+Sexual+and+Gender-Based+Violence+against+Refugees%2C+Returnees+and+Internally+Displaced+Persons.+Guidelines+for+Prevention+and+Response%2C+2003/9591f62d-4f6a-4faf-8c03-df0d6bacf871>.

55. Lásd Tomas Bocek nagykövet, a főtítkárt migrációs és menekültügyi különleges képviselőjének a bosznia-hercegovinai és horvátországi tényfeltáró küldetéséről szóló jelentését, 2018. július 24–27. és november 26–30.

vizsgálatát.⁵⁶ Különös odafigyelést és figyelmet igényelhetnek azok a menekült nők, akik poszttraumás stressz-zavart és disszociatív tüneteket, többek között bevillanásokat tapasztalnak. Klinikai protokollokat kell készíteni, hogy a menekült nőkkel dolgozók támogathassák e nőket.⁵⁷

Annak lehetővé tétele érdekében, hogy a nők megfelelően hozzáférjenek orvosi ellátáshoz és tanácsadáshoz, hogy felépüljenek a nemi alapú erőszakból, és megfelelően elő tudják adni védelem iránti kérelmüket::

- ▶ tanácsadást, pszichológiai támogatást és egészségügyi ellátást, ideértve a szexuális és reprodukzív egészségügyi ellátást, valamint a nemi erőszak utáni speciális ellátást is biztosítani kell ezekben a létesítményekben a nemi alapú erőszak valamennyi áldozata számára;
- ▶ a megfizethető és megfelelő egészségügyi szolgáltatásokhoz ugyanolyan hozzáférést kell biztosítani minden menekült és menedékkérő nő és lány számára, mint a lakosság egésze számára;
- ▶ biztosítani kell, hogy a lányok szabadon dönthessenek saját magukról, hogy önkéntes és tájékoztatáson alapuló hozzájárulásukat minden esetben beszerezzék, és hogy ne legyen szükségük házastárs, szülő, gyám vagy kórházi hatóság engedélyére a szexuális és reprodukzív egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáféréshez.

A nemi szempontokat figyelembe vevő menekültügyi eljárások

A nemi alapú erőszak gyakran mélyen gyökerezik a társadalmi és kulturális struktúrákban, társadalmat irányító normákban és értékekben, és gyakran a tagadás és az elhallgatás kultúrája miatt állandósul. Ez különös megnehezítheti a menedékkérő nők számára a kérelmük menedékjogi rendszerben történő előterjesztését és kifejtését. Az alábbiakban bemutatjuk azokat az eljárásokat, amelyek segítik a nőket abban, hogy felfedjék és megmagyarázzák a nemi alapú erőszaktól való félelmüket, miközben minimalizálják a másodlagos viktimizáció hatását. A cél annak biztosítása kell, hogy legyen, hogy a nők teljes

56 A kínzások és traumák áldozatainak kezelésével kapcsolatos legjobb gyakorlatokról szóló források kiváló gyűjteménye a következő linken található: <http://www.helenbamber.org/publications/>

57 Lásd: „A Protocol for Managing dissociative symptoms in refugee populations”, Chessell et al (2019) *The Cognitive Behaviour Therapist* (2019), 12. köt., 27.o., a következő linken érhető el: www.cambridge.org/core/journals/the-cognitive-behaviour-therapist/article/protocol-for-managing-dissociative-symptoms-in-refugee-populations/1B09AB58101DF7AD547C6B72AFD5D16F/share/9c4f244dae3d8980094ec3d03fb961d2422cf5ae.

mértékben hozzáférhessenek saját védelemhez való jogukhoz, ahelyett, hogy férjtől, partnertől vagy férfi rokontól függenének a biztonságuk és jogállásuk tekintetében.

Sok közösségben a nemi erőszak és a szexuális zaklatás megbélyegzést és szégyent von maga után. Ez komoly akadályt jelenthet az üldöztetéstől való félelem alapjainak feltárása során.

Ahol a nőket egyszerűen a „családi csoport” részeként kezelik, vagy a férfi családtag (például férj, testvér) kérelmétől függenek, nem tárhatják fel félelmeiket, és hiányozhat a védelem iránti kérelmük egyéni alapja.

Meghallgatás

Kiemelten kell kezelni annak biztosítását, hogy a nőknek lehetőségük legyen a családjuktól elkülönített meghallgatásra (mind a szűrőkor, mind az érdemi kérelem benyújtásakor). Egyes nők, akik nemi alapú erőszak áldozataivá váltak és/vagy attól tartanak, ezt nem fedhetik fel a családtagok, köztük a kisgyermekük előtt.

A nemi szempontokat figyelembe vevő eljárások keretében az alábbiakat is fontos biztosítani:

- ▶ annak lehetőségét, hogy a kérelmező kifejezhesse, milyen nemű kérdezőt és tolmácsot részesít előnyben, és hogy ezt a preferenciát figyelembe vegyék;
- ▶ a meghallgatás során gyűjtött információk bizalmas jellegének tiszteletben tartását;
- ▶ szükség esetén szünetek tartását;
- ▶ gondoskodást a nő másodlagos áldozattá válásának vagy újbóli traumatizálásának elkerüléséről;
- ▶ elegendő idő biztosítását ahhoz, hogy a kérelmező bizalmi viszonyt építsen ki, lehetővé téve számára, hogy felfedje követelésének összes körülményét. Nagyon gyakran előfordul, hogy a gyorsított eljárások akadályozzák a felfedést;
- ▶ a meghallgatás során figyelembe vegyék a nemi és kulturális szempontokat, azt kérdező vezesse, akit szükség esetén betanított és képzett tolmács segít

Az ügy szempontjából releváns információk késedelmes közlése

Bevett gyakorlat, hogy a menekültügyi döntéshozók és bíróságok a menekültügyi eljárás későbbi szakaszában közölt tényeket kevésbé tekintik hitelesnek. Ez hátrányosan érinti azokat a nőket, akik kezdetben gyakran nem tudják felfedni az általuk átélt nemi alapú sérelem természetét és/vagy mértékét. Ennek oka lehet:

- ▶ a nőkkel szembeni nemi alapú erőszak (különösen a nemi erőszak és a szexuális zaklatás) számos típusának intim jellege;
- ▶ félnek az ilyen közlés következményeitől (például a férjük megtagadhatja őket, ez befolyásolhatja a lánytestvér házasodási esélyeit);
- ▶ a szegény és a megbélyegzés belső érzése;
- ▶ a kérdezőtől vagy az általa alkalmazott bánásmódtól való félelem, különösen, ha a tisztviselő a biztonsági erők vagy a rendőrség tagja;
- ▶ a poszttraumás stressz zavar vagy más mentális egészségügyi nehézség hatása (lásd fent);
- ▶ az utazás, az eljárás vagy a nehéz és nem biztonságos szálláshelyi és befogadási körülmények miatti fáradtság vagy traumatizáltság

Ha egy nő biztonságban érzi magát, és/vagy bizalmi kapcsolatot épített ki egy ügyvéddel, szociális munkással, tanácsadóval, civil szervezettel vagy más tanácsadóval, úgy érezheti, hogy megnyílhat. A késedelmes közlés nem tekinthető automatikusan arra utaló jelnek, hogy a beszámoló nem hiteles.

Nem felfüggesztő hatályú vagy gyorsított eljárás

A nemi alapú kérelmek összetett természete és a nők kérelmeik közlése és megfelelő bemutatása során felmerülő nehézségei miatt e kérelmek gyakran eleve nem bírálhatók el nem felfüggesztő hatályú és gyorsított eljárásokban. Fennáll annak a veszélye, hogy az ilyen eljárásoknak alávetett nőktől megtagadják a védelmet. Ha a trauma vagy a szexuális vagy nemi alapú erőszak jelei nyilvánvalóak, még ha azt az adott nő nem is közli közvetlenül, ki kell vonni őt a nem felfüggesztő hatályú és/vagy gyorsított eljárás alól, és támogató szolgálatokhoz vagy tanácsadásra kell küldeni, hogy az idő szorítása ne akadályozza a közlést (további információért lásd alább a visszaküldés tilalmáról szóló részt).

A PACE által ajánlott további, a nemi szempontokat figyelembe vevő eljárás

A nemi alapú erőszakkal kapcsolatos és menekültügyi politikák eseteinek átfogó kezelését illetően a PACE a menekült nők és lányok nemi alapú erőszaktól való védelméről szóló 2159 (2017) számú határozatában azt javasolta, hogy az államok vegyenek részt áttelepítési programokban, és finanszírozzanak konkrét segítségnyújtási és humanitárius áttelepítési programokat a nemi alapú erőszak áldozatául esett nők számára vagy a családdegyesítés támogatása céljából.

Reflektorfényben:

Baden-Württemberg tartomány, Németország

A speciális kvótaprojekt Baden-Württemberg tartományban 1100 erőszakot túlélő menekült nőnek nyújt támogatást és segítséget. Célja a Daesh kezére került, traumatikus erőszakot elszenvedő és férfi rokonaikat népiértés következtében elveszített nők és gyermekek evakuálása volt. A nők nagy része jazidi. A program azonban a keresztény és muszlim nők számára is szól.

A tartományban 21 város foglalkozik a jogosultak elhelyezésével, szociális munkával és pszichológiai kezelés biztosításával.⁵⁸

A nemek közötti egyenlőségre vonatkozó iránymutatás

Az iránymutatás lényeges hivatkozási alapot biztosít az érintett szereplőknek ahhoz, hogy megértsék, hogyan alkalmazhatnak a nemi szempontokat figyelembe vevő megközelítést az olyan menedékkérő nők és lányok védelmi szükségletei tekintetében, akiket nemi alapú erőszak ért, vagy akiket – akár a fogadó államban, akár kitoloncolásuk esetében – nemi alapú erőszak fenyeget.

Fontos, hogy a teljes menekültügyi eljárás a határra érkezéstől a védelem megadásáig vagy a kitoloncolásig a nemi szempontok figyelembevételével

⁵⁸ Dr. Michael Blume (a speciális kvótaprojekt vezetője, Baden-Württemberg állam minisztériuma) beszéde az Állampolgársági és Bevándorlási Bizottságban, a következő linken érhető el: <https://open-parliament.ca/committees/immigration/42-1/39/dr-michael-blume-1/only/>

történjen. A nemek közötti egyenlőségre vonatkozó iránymutatásnak ki kell terjednie az alábbiakra:

- ▶ a nemi szempontokat figyelembe vevő befogadási eljárásokra;
- ▶ a különleges kiszolgáltatottság, többek között az áldozatok és a nemi alapú erőszak kockázatának kitett személyek azonosítására például egészségügyi vagy egyéb szűrések révén;
- ▶ annak lehetővé tételére az idegenrendészeti tisztviselők és határőrök, többek között a fogadó személyzet és a döntéshozók számára, hogy felismerjék a traumát és a trauma hatását;
- ▶ óvintézkedések biztosítására és szükség esetén további támogatásra vonatkozó jelzések adására;
- ▶ a nők és lányok védelmére és kérelmeik elbírálására vonatkozó nemzeti és nemzetközi előírásokra;
- ▶ a menekültek jogállásáról szóló genfi egyezmény nemi szempontú elemzésére, beleértve az üldöztetés nemi alapú formáit, az üldöztetés okainak nemi szempontú értelmezését és a védelem nemhez kötődő követelményeit;
- ▶ a meghallgatás folyamata és a nemben egyező kérdezők és tolmácsok iránti kérelmek, valamint a minőségi tolmácsolás szükségességére;
- ▶ a nem hatására a kérelem feltárásának és előterjesztésének képességére;
- ▶ a kérelem hitelességének nemi szempontok alapján történő értékelésére;
- ▶ a kulturális és vallási érzékenység vagy személyes tényezők tudatosításának és figyelembevételének fokozására;
- ▶ a nemi alapú erőszak megelőzésére a menekültügyi eljárás során, és hogy mi a teendő ilyen erőszak esetén.

Az iránymutatást minden érintett tisztviselő számára hozzáférhetővé kell tenni, és ezeknek a tisztviselőknek és tolmácsoknak képzésben kell részesülniük a nemi szempontokat figyelembe vevő eljárásokról.

Reflektorfényben: Egyesült Királyság

Az Egyesült Királyság vízumügyintézési és idegenrendészeti Hivatala az eljárások minden aspektusára kiterjedő útmutatást ad a határőrök és a döntéshozók számára. Ez egy sor, nemi szempontokra vonatkozó iránymutatást foglal magában: „Gender issues in the asylum claim” (Nemi kérdések a menedéjog iránti kérelemben),⁵⁹ amely útmutatást ad a védelemről és támogatásról, a releváns belföldi és nemzetközi jogszabályokról, valamint a menekültek jogállásáról szóló genfi egyezmény nemi szempontú megközelítéséről, és „Domestic abuse: Responding to reports of domestic abuse from asylum seekers” (Családon belüli erőszak: a menedékkérőktől származó, családon belüli erőszakra vonatkozó bejelentések megválaszolása).⁶⁰ A nemekkel kapcsolatos egyéb releváns kérdések beépülnek az általános szabályzatokba, például az „Asylum screening and routing” (Menekültügyi szűrés és útbaigazítás).⁶¹

Az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának nemzetközi iránymutatása:

- ▶ A nemzetközi védelemre vonatkozó iránymutatás: Az 1952. évi egyezmény 1. cikke A. részének (2) bekezdése és/vagy a menekültek jogállásáról szóló 1967. évi jegyzőkönyve keretében a nemi alapú üldöztetésről HCR/GIP/02/01;
- ▶ A nemzetközi védelemre vonatkozó 7. sz. UNHCR iránymutatás: Az 1951. évi egyezmény 1. cikke A. része (2) bekezdésének és/vagy a menekültek jogállásáról szóló 1967. évi jegyzőkönyvének alkalmazásáról az emberkereskedelem áldozataira és az emberkereskedelem veszélyének kitett személyekre. UNHCR HCR/GIP/06/07;
- ▶ A nemzetközi védelemre vonatkozó 9. sz. UNHCR iránymutatás: Az 1952. évi egyezmény 1. cikke A. részének (2) bekezdése és/vagy a menekültek jogállásáról szóló 1967. évi jegyzőkönyve keretében a szexuális irányultságon és/vagy nemi identitáson alapuló menekült jogállás iránti kérelmekről, UNHCR HCR/GIP/12/09.

59 A következő linken érhető el: <https://www.gov.uk/government/publications/gender-issue-in-the-asylum-claim-process>

60 A következő linken érhető el: <https://www.gov.uk/government/publications/domestic-abuse-responding-to-reports-of-domestic-abuse-from-asylum-seekers>

61 A következő linken érhető el: <https://www.gov.uk/government/publications/asylum-screening-and-routing>

IV. 61. cikk: A visszaküldés tilalma

„[...] az, hogy meghallgassuk és megértsük a személyes történeteket, majd döntsünk róluk; ez dióhéjban a visszaküldés tilalma!”

Ledi Bianku, az Emberi Jogok Európai Bíróságának bírāja⁶²

61. CIKK

1. A részes felek megteszik a szükséges jogalkotási vagy más intézkedéseket, hogy a nemzetközi jog alapján fennálló kötelezettségeknek megfelelően tiszteletben tartsák a visszaküldés tilalmának elvét.

2. A részes felek megteszik a szükséges jogalkotási vagy más intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a nőikkel szembeni erőszak védelmet igénylő áldozatait – jogállásuktól vagy tartózkodási helyüktől függetlenül – semmilyen körülmények között ne küldjék vissza olyan országba, ahol életük veszélyben lenne, vagy ahol kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek vetnék alá őket.

Mit jelent a visszaküldés tilalmának elve?

Az emberi jogi szabályozás alapelve, hogy az állam köteles elismerni, **biztosítani és megvédeni** a joghatósága alatt tartózkodó minden ember emberi jogait.⁶³

62 „Non-refoulement as a principle of international law and the role of the judiciary in its implementation”, Dialogue between judges 2017, 21. o., a következő linken érhető el: https://www.echr.coe.int/Documents/Dialogue_2017_ENG.pdf.

63 Az EJEE 1. cikke: A Magas Szerződő Felek biztosítják a joghatóságuk alatt álló minden személy számára a jelen Egyezmény I. fejezetében meghatározott jogokat és szabadságokat. Az egyezmény a következő linken érhető el: https://www.echr.coe.int/documents/convention_hun.pdf.

A visszaküldés tilalmának elve értelmében az államok nem vihetnek át bárkit olyan országba vagy területre, ahol az üldöztetés vagy az emberi jogok súlyos megsértése valós kockázatával néz szembe. Ez nemzetközi menekültjogban⁶⁴ és a kiadatásra vonatkozó nemzetközi szabályozásban⁶⁵ gyökerezik.

Ha az emberi jogok megsértése –a melyet egy területről való kiutasítás vagy kitoloncolás követhet – abszolút jogot sért, például az élethez való jogot, a kínzás, az embertelen és/vagy megalázó bánásmód vagy büntetés tilalmát vagy a rabszolgaság tilalmát sérti, a visszaküldés tilalmának elve abszolút, és a jogszabályokban, valamint a gyakorlatban sem tehető alól a kivétel.⁶⁶

A nemzetközi jog értelmében az önkényes fogva tartás tilalmának (az EJEE 5. cikke) és a tisztességes eljáráshoz való jognak (az EJEE 6. cikke) a **kirívó megsértése** súlyosságától függően a visszaküldés tilalma elvének alkalmazását vonhatja maga után.

Közvetlen vagy közvetett

A visszaküldés történhet közvetlenül a származási országba, vagy közvetett módon, ha egy nőt harmadik országba visznek, amely aztán a sérelem helyére szállítja.⁶⁷ A nők esetében ez felmerülhet a biztonságos harmadik országbeli eljárások tekintetében, ha fennáll annak a veszélye, hogy a nőt olyan helyre szállítják, ahol nem tud biztonságos szálláshoz jutni, hajléktalan lesz, vagy nem kap védelmet a szexuális zaklatásokkal szemben a menekültszálláson, befogadóközpontokban vagy táborokban.⁶⁸ A gyorsított és nem felfüggesztő hatályú eljárások esetében fokozott a visszaküldés kockázata. Abban az esetben, amelyben egy állam a kérelmező „biztonságos” országba való visszaküldését javasolta, a Bíróság megerősítette, hogy a küldő állam felelőssége, hogy felmérje, milyen kockázatokkal kell szembenéznie a kérelmezőnek a továbbküldés helye

64 A menekültek jogállásáról szóló genfi egyezmény 33. cikke.

65 Az 52/88. sz. közgyűlési határozattal módosított, a 45/116. sz. közgyűlési határozattal 1990. december 14-én elfogadott, a kiadatásról szóló ENSZ modellegyezmény 3. cikke, a következő linken érhető el: https://www.unodc.org/pdf/model_treaty_extradition.pdf, a terrorizmus visszaszorításáról szóló, 1977. január 27-én elfogadott európai egyezmény.

66 Saadi kontra Olaszország, 37201/06. sz. kérelem, 125–127. pont, a következő linken érhető el: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-85276%22%5D%7D>.

67 Lásd: TI kontra Egyesült Királyság, 43844/98. sz. kérelem, 2000. március 7.

68 Lásd például: MSS kontra Belgium és Görögország (2011), a következő linken érhető el: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-103050>, Tarakhel kontra Svájc (2014), a következő linken érhető el: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-148070>.

szerinti fogadó államban, a menekültügyi eljárás hiányosságait és azt, hogy megtagadják-e tőle hatékony menekültügyi eljáráshoz való hozzáférést (lásd Ilias kontra Magyarország (2019)).⁶⁹

Mikor vonatkozhatnak a visszaküldés tilalmával összefüggő kötelezettségek a nőkre?

A menekültek jogállásáról szóló genfi egyezménytől⁷⁰ eltérően az EJEE és az Isztambuli Egyezmény értelmében a visszaküldés tilalma – nemzetbiztonsági megfontolásoktól (pl. Chahal kontra Egyesült Királyság (1996)⁷¹) vagy más erős közérdektől függetlenül – minden kiutasításra vonatkozik. A visszaküldés veszélye nőknél a következő esetekben merülhet fel:

- ▶ ha nem mutatható fel a félt sérelemre tekintettel a menekültügyi „egyezményen alapuló ok”;
- ▶ ha olyan menekülteknek minősülnek, akik az 1F. cikk értelmében ki vannak zárva a menekültek jogállásáról szóló genfi egyezményben biztosított védelemből (háborús bűnösök, olyan személyek, akik menekültként való befogadásuk előtt súlyos, nem politikai bűncselekményt követtek el a származási országon kívül, vagy az Egyesült Nemzetek természetével és céljával ellentétes cselekményekben bűnös személyek);
- ▶ ha az ország területén jogszerűen tartózkodó olyan menekültek, akiket nemzetbiztonsági vagy közrendi okokból kiutasítással fenyegetnek (a menekültek jogállásáról szóló genfi egyezmény 32. cikke);
- ▶ ha a területen jogszerűen vagy jogellenesen tartózkodó menekültek, de a menekültek jogállásáról szóló genfi egyezmény 33. cikke értelmében nem védettek a visszaküldéstől (ha veszélyt jelentenek annak az országnak a biztonságára, amelyben tartózkodnak, vagy különösen súlyos bűncselekmény miatt ítélték el őket, és veszélyt jelentenek az adott ország közösségére);

69 Lásd: Ilias és Ahmed kontra Magyarország, 47287/15. sz. kérelem, a következő linken érhető el: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-198760>

70 Lásd például: Sidikovy kontra Oroszország, 73455/11. sz. kérelem, 2013. június 20-i ítélet 149. pontja: „az egyezmény 3. cikke által biztosított védelem mindenestre szélesebb körű a menekültek jogállásáról szóló 1951. évi ENSZ-egyezmény 32. és 33. cikke által biztosított védelemnél.

71 Chahal kontra Egyesült Királyság, 22414/93. sz. kérelem, a következő linken érhető el: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-58004%22%5D%7D>

- ▶ ha megtagadják tőlük a menekült jogállást meghatározó eljárásokhoz való méltányos hozzáférést, és különösen, ha az eljárásban jelentős eljárási hiányosságok vannak;
- ▶ (alkalmanként) tömeges beáramlás esetén.

SA lakóhelyüket elhagyni kényszerülő személyek tömeges beáramlása esetén nyújtandó átmeneti védelem minimumkövetelményeiről, valamint a tagállamok e személyek befogadása és a befogadás következményeinek viselése tekintetében tett erőfeszítései közötti egyensúly előmozdítására irányuló intézkedésekről szóló, 2001. július 20-i 2001/55/EK tanácsi irányelv meghatározza, hogy az uniós tagállamoknak mit kell tenniük tömeges beáramlás esetén.

A Bíróság az N kontra Svédország ügyben⁷² megállapította, hogy egy afgán nő ebbe az országba történő kitoloncolása sértené a visszaküldés tilalmának elvét és az EJEE 3. cikkét, mivel:

„A nőket rendkívüli módon fenyegeti a bántalmazás veszélye Afganisztánban, ha úgy ítélik meg, hogy nem felelnek meg a társadalom, a hagyományok, sőt a jogrendszer által nekik tulajdonított nemi szerepeknek. Az UNHCR tehát megjegyezte, hogy a kulturálisan kevésbé konzervatív életmódot folytató afgán nőket, mint például az iráni vagy európai száműzetésből hazatérőket, továbbra is úgy tekintik, mint akik megszegik a berögzött társadalmi és vallási normákat, és ennek eredményeként kapcsolati erőszaknak és a büntetés egyéb formáinak tehetik ki őket, az elszigeteltségtől és a megbélyegzéstől a becsületbeli bűncselekményekig, ha azzal vádolják meg őket, hogy szegényt hoztak a családjukra, közösségükre vagy törzsükre. A társadalmi magatartási kódex tényleges vagy vélt megsértése nemcsak a családon vagy közösségen belüli társadalmi viselkedést foglalja magában, hanem a szexuális irányultságot, a szakmai karriert és a családiélet-vezetés módjával kapcsolatos pusztá nézeteltéréseket is.”

A Bíróság úgy ítélte meg, hogy az, hogy a nő csaknem hat évet Svédországban élt, és még meg is kísérelt elválni férjétől, „a férje, a férje családja, a saját családja és az afgán társadalom részéről történő megtorlás – az egyezmény 3. cikkének hatálya alá tartozó – különféle halmozott kockázatának van kitéve.”

⁷² N kontra Svédország, 23505/09. sz. kérelem, 2010. július 20-i ítélet, a következő linken érhető el: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-99992"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

Kiutasítás „biztonságos” harmadik országba

Előfordulhat, hogy egy állam a menedékkérőt a menedékjog iránti kérelmének elbírálása nélkül is kiutasíthatja egy harmadik országba, ha a kérelem elbírálásáért egy biztonságos harmadik ország felel. Ha mindkét állam uniós állam, az „átadás” a dublini rendelet⁷³, szerint történik, amennyiben a fogadó állam vagy már felelős a kérelem elbírálásáért, vagy a „feltételek rangsora” alapján vállalnia kell a felelősséget. Ezek a feltételek széles körű humanitárius célokat foglalnak magukban, és igyekeznek biztosítani a családi élethez való jog védelmét, és adott esetben a gyermekek családdal való egyesülését. Ha az egyik vagy a két állam egyike sem tagja az Uniónak, megállapodás történhet, ha a harmadik ország „biztonságosnak” minősül.

Az államnak minden esetben mérlegelnie kell, hogy ez az Isztambuli Egyezmény 61. cikkét sértő közvetlen vagy közvetett visszaküldés kockázatát veti-e fel. Ez különösen fontos lehet a nőknél felmerülő alábbi típusú esetekben:

- ▶ ha elmenekültek egy erőszakos férj, élettárs vagy más családtag elől, aki jelen van és/vagy abban az államban keres menedékjogot, ahová vissza kell küldeni őket;
- ▶ ha egy család részét képezik, és jelenleg kapcsolati erőszakot élnek át, és javasolt az egész család átadása;
- ▶ ahol a küldő államban vannak erőszak áldozatai;
- ▶ ha a menekültügyi eljárás hiányosságai és a hatékony menekültügyi eljáráshoz való hozzáférés megtagadása általánosságban vagy nemi alapon a fogadó államban bekövetkező sérelem vagy közvetett visszaküldés kockázatát idézi elő.

Az EU-n belüli államoknak tisztában kell lenniük a védelmi irányelvvel,⁷⁴ és alkalmazniuk kell a védelmi irányelvet – amely olyan szabályokat tartalmaz, amelyek lehetővé teszik a már meghozott védelmi intézkedések (például a kitiltó határozat vagy a sürgős védelmi határozat) államokon keresztül történő alkalmazását –, valamint az áldozatok jogairól szóló irányelvet.⁷⁵

73 Egy harmadik országbeli állampolgár vagy egy hontalan személy által a tagállamok egyikében benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról szóló, 2013. június 26-i 604/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (átdolgozás).

74 Az európai védelmi határozatról szóló, 2011. december 13-i 2011/99/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv.

75 A bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló, 2012. október 25-i 2012/29/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv.

V. Végkövetkeztetés

Az Isztambuli Egyezmény 60. és 61. cikkének az egyezmény egésze rendelkezéseihez képest történő végrehajtása megerősíti a menedékkérő és migráns nők számára elérhető nemzetközi védelem kereteit. A benne és az indokolásban közölt részletek alapvető fontosságúak a nőkkel szembeni nemi alapú erőszak és a kapcsolati erőszak természetének és hatásának megértéséhez, bárhol is forduljanak azok elő. Az Isztambuli Egyezmény azt is meghatározza, hogy mi szükséges a nőkkel szembeni nemi alapú erőszak megelőzéséhez és az ellene való védekezéshez, valamint hogy milyen kiegészítő támogatásra van szükség ahhoz, hogy a nők hozzáférjenek a rendelkezésre álló védelemhez.

Azáltal, hogy a részes államoknak gondoskodniuk kell a nemi alapú erőszaknak az üldöztetés egyik formájaként történő elismeréséről és arról, hogy a menekültek jogállásáról szóló genfi egyezményben felsorolt, menedékjogot megalapozó okokat a nemi szempontok figyelembevételével értelmezzék, a nők által elszenvedett sérelem formáit és a félt sérelem okait nagyobb valószínűséggel azonosítják és ismerik el a védelem okaként.

A nemi szempontokat figyelembe vevő befogadási eljárások, iránymutatások és támogató szolgáltatások biztosításával csökkenteni kell annak a kockázatát, hogy a nők további nemi alapú sérelmet szenvedjenek a menekültügyi és idegenrendészeti rendszerekben, és lehetővé kell tenni számukra, hogy az eljárás során felfedjék a releváns információkat annak érdekében, hogy kérelmeiket meghallgassák és kellőképpen elbírálják. Összességében véve az Isztambuli Egyezmény ezen rendelkezései jelentősen javíthatják a nők azon képességét, hogy védelem iránti igényüket elismerjék egy olyan eljárásban, amely a lehető legkevesebb másodlagos sérelmet okozza.

VI. Ellenőrzőlista

Az alábbi ellenőrző lista segítséget nyújthat az Isztambuli Egyezmény 60. és 61. cikkének végrehajtását célzó jogi, politikai és gyakorlati intézkedések megtervezésében és végrehajtásában:

- annak biztosítása, hogy a nemi alapú erőszakot a menekültek jogállásáról szóló 1951. évi egyezmény 1. cikke A. részének (2) bekezdése értelmében vett üldöztetés egy formájaként ismerjék el;
- annak biztosítása, hogy a nőekkel szembeni erőszaknak az Isztambuli Egyezmény 33–40. cikkében meghatározott formáit olyan nemi alapú sérelemként ismerjék el, amely üldöztetésnek minősülhet;
- annak biztosítása, hogy a nemen és/vagy társadalmi nemen alapuló hátrányos megkülönböztetést, ezen belül a nemi alapú erőszak következtében történő megbélyegzést, szegényt és kiközösítést olyan sérelemként ismerjék el, amely üldöztetésnek minősülhet;
- annak biztosítása, hogy a jogi szabályozás lehetővé tegye a döntéshozók számára annak felismerését, hogy ha a származási országban valamely politika vagy jogszabály be nem tartása vagy megsértése miatt kiszabott szankció vagy büntetés aránytalanul súlyos és nemi dimenzióval bír, az üldöztetésnek minősül;
- annak biztosítása, hogy a származási országban rendelkezésre álló védelem mérlegelése során figyelembe vegyék az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés nemi szempontjait, köztük mind a jogi keretet, mind a nők azon képességét, hogy a gyakorlatban hozzáférjenek a rendelkezésre álló védelemhez;
- hozzáférés biztosítása a származási országra vonatkozó releváns információkhoz, hogy lehetővé tegyék a döntéshozók számára a sérelem bekövetkezése valószínűségének meghatározását, valamint azt, hogy

rendelkezésre áll-e hatékony védelem, vagy ha nem, rendelkezésre áll-e belföldi áttelepítési alternatíva a származási országban;

- annak biztosítása, hogy figyelembe vegyék a kérelmező egyéni körülményeit, a származási országban rendelkezésre álló támogató szolgáltatásokat és azokhoz való gyakorlati hozzáférési képességét;
- annak biztosítása, hogy a menedékjog iránti kérelemben szereplő jogi kérdések megfontolása során megfelelően figyelembe vegyenek minden olyan hátrányos megkülönböztetést és patriarchális attitűdöt, amellyel a nők valószínűleg találkozhatnak.

A menekültek jogállásáról szóló genfi egyezményen alapuló okok nemi szempontú értelmezése:

- annak biztosítása, hogy a menedékjognak a menekültek jogállásáról szóló genfi egyezményen alapuló minden egyes „indokát” megértsék nemi szempontból, és az útmutatóban elmagyarázzák azokat;
- különösen annak biztosítása, hogy a nemet egy adott társadalmi csoport létezésének alapjaként ismerjék el.

Ami a nők biztonságát illeti a tranzit- és fogadólétesítményekben:

- olyan, elegendő és megfelelő befogadási és szűrési intézkedések biztosítása, amelyek a nők kérelmeinek és szükségleteinek nemi szempontjait az egész folyamat során figyelembe veszik;
- annak biztosítása, hogy a befogadólétesítmények és szálláshelyek olyan terekben helyezkedjenek el, ahol a nők biztonságban vannak, és hozzáférhetnek az egészséggel kapcsolatos releváns szolgáltatásokhoz, a szociális és jogi segítségnyújtáshoz, az oktatáshoz és az alapvető boltokhoz;
- a kérelmező és bármely érintett családtag elhelyezésének meghatározásakor az esetleges speciális szükségletek figyelembevétele. Például a releváns mobilitási vagy hozzáférési szükségletek, valamint a mentális és fizikai egészségügyi ellátás figyelembevétele;
- a szexuális és nemi alapú erőszak, kapcsolati erőszak, emberkereskedelem, kínzás vagy a fizikai és lelki erőszak egyéb formáinak áldozatai számára szükség esetén alternatív lakhatási lehetőség biztosítása;

- ❑ női szociális munkások, tolmácsok, rendőrök és őrk jelenlétének biztosítása ezekben az intézményekben;
- ❑ külön hálóhelyiség biztosítása gyermekes vagy gyermektelen (18 éves korig) egyedülálló nőknek, gyermekekkel, és külön, jól megvilágított fürdőszoba biztosítása a nők számára;
- ❑ biztonságos terek kialakítása minden tranzit- és befogadólétesítményben;
- ❑ szükség esetén annak biztosítása, hogy a menekült és menedékkérő nők a nemi alapú erőszak áldozatává vált nők számára biztosított menedékhelyhez jussanak;
- ❑ a nemi alapú erőszak áldozatainak azonosítására és megsegítésére vonatkozó képzési programokat szervezése az intézményekben dolgozó szociális munkások, rendőrök és őrk számára;
- ❑ tájékoztató anyagok biztosítása a származási országok nyelvén a nemi alapú erőszak áldozatainak nyújtott segítségnyújtási szolgáltatásokról, beleértve a bejelentési és panasztételi mechanizmusokat is;
- ❑ az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosságának a szexuális és nemi alapú erőszak áldozatai és túlélői igazságszolgáltatáshoz való hozzáférésre vonatkozó átfogó védelmi keretével összhangban mozgó bíróságok vagy bírósági tisztviselők és ügyvédek rendszeres látogatásának biztosítása ezekben a létesítményekben, és e látogatások dokumentálása annak biztosítása érdekében, hogy a szexuális zaklatásokat kivizsgálják és büntetőeljárás alá vonják;
- ❑ tanácsadás, pszichológiai támogatás és egészségügyi ellátás, többek között szexuális és reprodukzív egészségügyi ellátás és a nemi erőszak utáni speciális ellátás biztosítása ezekben az intézményekben az olyan nők számára, akik származási országukban, tranzit- vagy célországukban nemi alapú erőszakot éltek át;
- ❑ a megfizethető és megfelelő egészségügyi szolgáltatásokhoz ugyanolyan hozzáférés biztosítása minden menekült és menedékkérő nő és lány számára, mint a lakosság egésze számára, függetlenül attól, hogy migránsként, bevándorlóként, menekültként vagy menedékkérőként határozzák meg őket;
- ❑ annak biztosítása, hogy a lányok szabadon dönthessenek saját magukról, hogy önkéntes és tájékoztatáson alapuló hozzájárulásukat minden esetben beszerezzék, és hogy ne legyen szükségük házastárs, szülő, gyám vagy kórházi hatóság engedélyére a szexuális és reprodukzív egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáféréshez.

A menekültügyi eljárásokra tekintettel:

- annak biztosítása, hogy a nők a határokon és másutt is hozzáférhessenek a menekültügyi eljárásokhoz;
- annak biztosítása, hogy a menekültjogi szabályozás, gyakorlatok és eljárások kellőképpen figyelembe vegyék a nemi szempontokat ahhoz, hogy a nők benyújthassák menedékjog iránti kérelmüket, és a visszaküldés kockázatának elkerülése érdekében megfelelően bírálják el e kérelmeket;
- a nemi szempontokat figyelembe vevő menekültügyi eljárások megvalósítása női menekültügyi tisztviselők és képzett, hozzáértő tolmácsok jelenlétének a kérelmező részére és kérésére történő biztosítása révén; annak biztosítása, hogy az egy családból származó nőket és férfiakat külön hallgathassák meg, és ezeket a meghallgatásokat bizalmasan kezeljék;
- annak biztosítása, hogy a menekültügyi tisztviselők és tolmácsok képzésben részesüljenek a nemi alapú erőszak eseteinek felderítésére és a származási országokra vonatkozó, nemre, többek között a női nemi szerv megcsonkításának és a kényszerházasságnak az előfordulási arányára vonatkozó információk felhasználására vonatkozóan;
- annak biztosítása, hogy a döntéshozók a menekültek jogállásáról szóló genfi egyezmény értelmében vett nemi alapú erőszak felismerésére és megértésére vonatkozóan megfelelő útmutatást és képzést kapjanak.

Ami a nemi alapú erőszakos esetek általános kezelését és a menekültügyi politikát illeti:

- részvétel olyan áttelepítési és áthelyezési programokban, amelyek a menedékkérők és menekültek Európába érkezésének legbiztonságosabb módját jelentik, valamint a nők és lányok biztonságosabb tranzitjának biztosítása érdekében új, biztonságos és jogszerű módszerek megvalósítása;
- a németországi Baden-Württemberg tartomány speciális kvótaprojektjének mintájára a nemi alapú erőszak női áldozatainak szánt speciális segítségnyújtási és humanitárius áttelepítési programok finanszírozása;
- határokon átnyúló védelmi mechanizmusok létrehozása a nemi alapú erőszak áldozatai számára;
- az erőszak áldozatainak védelmére vonatkozó normák menedékkérőknek nyújtott szolgáltatásokkal és szállásokkal szerződő magánszolgáltatók általi tiszteletben tartásának biztosítása nyomon követési mechanizmus bevezetésével, amely magában foglalja a migrációs tisztviselők rendszeres látogatását;

- kifejezetten a menekült nőket megcélzó társadalmi és gazdasági integrációs programokba történő befektetés, különösen nyelvtanfolyamok biztosításával, a diplomák elismerésének és a munkavállaláshoz való hozzájutás megkönnyítésével, valamint a nemek közötti egyenlőséget figyelembe vevő oktatással.

A menekültekkel és menedékkérőkkel, köztük a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem tekintetében:

- figyelemfelkeltő kampányok indítása a menekültek és menedékkérők társadalomhoz való pozitív hozzájárulására vonatkozóan;
- a menekültekkel és menedékkérőkkel, köztük a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés és erőszak minden formájának határozott elítélése és büntetése.

A visszaküldés tilalma:

- a nők visszaküldéssel szembeni megfelelő védelmének biztosítása;
- felismerve azokat a sajátos nehézségeket, amelyekkel a nemi alapú erőszak áldozatai szembesülnek kérelmük teljes körű közlése során, egy nemi szempontokat figyelembe vevő folyamat biztosítása, amely lehetővé teszi a nők számára az eljárásokhoz való hozzáférést és kérelmeik megfelelő előterjesztését;
- annak biztosítása, hogy a felgyorsított és nem felfüggesztő hatályú eljárások ne eredményezzenek azt, hogy a nők nem tudják benyújtani védelem iránti kérelmüket, ami visszaküldést eredményezne;
- annak biztosítása, hogy a nőkkel szembeni erőszak védelmet igénylő áldozatait – jogállásuktól vagy tartózkodási helyüktől függetlenül – semmilyen körülmények között ne küldjék vissza olyan országba, ahol életük veszélyben lenne, vagy ahol kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek vetnék alá őket.

VII. Fő források

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a szexizmus megelőzéséről és leküzdéséről szóló CM/Rec(2019)1. sz. ajánlása, a következő linken érhető el: <https://rm.coe.int/cm-rec-2019-1-on-preventing-and-combating-sexism/168094d894>

az Európa Tanács Miniszteri Bizottságnak a tagállamok felé a nők erőszakkal szembeni védelméről szóló Rec(2002)5 ajánlása, a következő linken érhető el:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016805e2612>

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a migráns nőkről szóló R(79)10. sz. ajánlása, a következő linken érhető el: <https://rm.coe.int/native/0900001680506f32>

Az Európa Tanácsnak Európában a menekült és migráns gyermekek védelméről szóló cselekvési terve (2017–2019), a következő linken érhető el: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=090000168071484e

Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének 2244 (2018). sz. határozata a migrációról a nemek közötti egyenlőség szempontjából: a nők mint az integráció kulcsszereplői szerepének megerősítése, a következő linken érhető el: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=25183>

Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének 2159 (2017). sz. határozata a menekült nők és lányok nemi alapú üldöztetéssel szembeni védelméről, a következő linken érhető el: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?FileID=23700>

Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének 1765 (2010). sz. határozata a nemmel összefüggő menedéjog iránti kérelmekről, a következő linken érhető el:

<http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17915> Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének 2159(2017). sz. határozata a menekült nők és lányok nemialapú erőszakkal szembeni védelméről, a következő linken érhető el: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=23700&lang=en>

Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének 1765 (2010). sz. határozata a nemmel összefüggő menedéjog iránti kérelmekről, a következő linken érhető el: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=17915&lang=en>

Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének 1940(2010). sz. ajánlása a nemmel összefüggő menedéjog iránti kérelmekről, a következő linken érhető el: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=17916&lang=en>

Az emberi jogi biztos észrevétele a menekült és migráns nők és lányok emberi jogaira vonatkozóan, a következő linken érhető el: www.coe.int/en/web/commissioner/-/human-rights-of-refugee-and-migrant-women-and-girls-need-to-be-better-protected?desktop=false

A rasszizmus és intolerancia elleni európai bizottság (ECRI) 16. sz. általános politikai ajánlása az illegálisan tartózkodó migránsok hátrányos megkülönböztetéstől való védelméről, a következő linken érhető el: <https://rm.coe.int/ecri-general-policy-recommendation-no-16-on-safeguarding-irregularly-p/16808b5b0b>

Az Európa Tanács migráns, menekült és menedékkérő nők nemi alapú erőszakkal szembeni védelmére vonatkozó 2018. évi tájékoztatója, a következő linken érhető el: <https://rm.coe.int/migrant-women-and-istanbul-convention/1680925865>

Az Európa Tanács migráns, menekült és menedékkérő nők és lányok jogainak védelmére vonatkozó 2019. évi tájékoztatója, a következő linken érhető el: <https://rm.coe.int/prems-089319-gbr-2573-protecting-the-rights-of-migrant-refugee-and-asy/168096608a>

A nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni fellépés szakértői csoportja (GREVIO), a GREVIO alapértékelési jelentései a következő linken érhetők el: www.coe.int/en/web/istanbul-convention/country-monitoring-work

A főtitkár migrációs és menekültügyi különleges képviselőjének országjelentései; a következő linken érhető el: <https://www.coe.int/en/web/special-representative-secretary-general-migration-refugees/country-reports>

Az Európa Tanácsnak az Isztambuli Egyezményrel és a nők elleni erőszak megelőzésével foglalkozó kiadványai a következő linken érhetők el: www.coe.int/en/web/istanbul-convention/publications

Az Európa Tanácsnak a migráns és menekült nőkkel és lányokkal foglalkozó kiadványai a következő linken érhetők el: www.coe.int/en/web/genderequality/migrant-and-refugee-women-and-girls

Az emberi jogok európai egyezménye, a következő linken érhető el: https://www.echr.coe.int/documents/convention_hun.pdf

Az Európa Tanácsnak a nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemről és azok megelőzéséről szóló egyezménye (Isztambuli Egyezmény,

2011) és annak indokolása, a következő linken érhető el: www.coe.int/en/web/istanbul-convention/text-of-the-convention

Az Európa Tanács emberkereskedelem elleni fellépésről szóló 2005. évi egyezménye, a következő linken érhető el: www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168008371d

Az Európa Tanácsnak a gyermekek szexuális kizsákmányolással és szexuális visszaéléssel szembeni védelméről szóló egyezménye (Lanzarotei Egyezmény, 2007), a következő linken érhető el: www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/201

Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata (UDHR) (1948), a következő linken érhető el: www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/index.html

A menekültek jogállásáról szóló 1951. évi egyezmény és annak 1967. évi jegyzőkönyve, a következő linken érhető el: www.unhcr.org/1951-refugee-convention.html

A faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló egyezmény (1965), a következő linken érhető el: https://treaties.un.org/doc/source/docs/cerd_sp_45-E.pdf

A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (ICCPR) (1966), a következő linken érhető el: https://treaties.un.org/doc/Treaties/1976/03/19760323%2006-17%20AM/Ch_IV_04.pdf

A Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Egyezségokmánya (ICESCR) (1966), a következő linken érhető el: www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cescr.aspx

A nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetés minden formájának kiküszöböléséről szóló 1979. évi egyezmény (CEDAW), a következő linken érhető el: https://legal.un.org/avl/pdf/ha/cedaw/cedaw_e.pdf

A kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni 1984. évi ENSZ-egyezmény (UNCAT), a következő linken érhető el: https://legal.un.org/avl/pdf/ha/catcidtp/catcidtp_e.pdf

A gyermekek jogairól szóló 1989. évi egyezmény (CRC), a következő linken érhető el: www.unicef.org/child-rights-convention

A nőkkel szembeni erőszak felszámolásáról szóló ENSZ-nyilatkozat (1993), a következő linken érhető el: www.un.org/en/genocideprevention/documents/atroc-city-crimes/Doc.21_declaration%20elimination%20vaw.pdf

Az ENSZ cselekvési platformja (1995), a következő linken érhető el: https://beijing20.unwomen.org/~media/headquarters/attachments/sections/csw/pfa_e_final_web.pdf

VIII. Bibliográfia

Amnesty International (2016), *Female refugees face physical assault, exploitation and sexual harassment on their journey through Europe*, a következő linken érhető el: www.amnesty.org/en/latest/news/2016/01/female-refugees-face-physical-assault-exploitation-and-sexual-harassment-on-their-journey-through-europe/

A 19. sz. általános ajánlást frissítő, a nőkkel szembeni nemi alapú erőszakról szóló 35. sz. CEDAW általános ajánlás, a következő linken érhető el: <https://undocs.org/CEDAW/C/GC/35>

Chessell és mások (2019), *A Protocol for Managing dissociative symptoms in refugee populations*, *The Cognitive Behaviour Therapist* (2019) 12. és 27. köt., a következő linken érhető el: www.cambridge.org/core/journals/the-cognitive-behaviour-therapist/article/protocol-for-managing-dissociative-symptoms-in-refugee-populations/1B09AB58101DF7AD547C6B72AFD5D16F/share/9c4f244dae3d8980094ec3d03fb961d2422cf5ae

Az Európa Tanács 2018–2023 közötti időszakra szóló nemi esélyegyenlőségi stratégiája, a következő linken érhető el: <https://rm.coe.int/strategy-en-2018-2023/16807b58eb>

Az Európa Tanácsnak a nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemről és azok megelőzéséről szóló egyezményével (Isztambuli Egyezmény) kapcsolatos kérdések és válaszok, a következő linken érhető el: <https://rm.coe.int/prems-122418-gbr-2574-brochure-questions-istanbul-convention-web-16x16/16808f0b80>

Az Európa Tanács migráns, menekült és menedékkérő nők és lányok jogainak védelmére vonatkozó 2019. évi tájékoztatója, a következő linken érhető el: <https://rm.coe.int/prems-089319-gbr-2573-protecting-the-rights-of-migrant-refugee-and-asy/168096608a>

Az Európa Tanács migráns, menekült és menedékkérő nők nemi alapú erőszakkal szembeni védelmére vonatkozó 2018. évi tájékoztatója, a következő linken érhető el: <https://rm.coe.int/migrant-women-and-istanbul-convention/1680925865>

Az Európa Tanács 2017. évi iránymutató feljegyzése: Az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés felmérésének keretéről, ezen belül a nők sajátos kihívásairól, Európa Tanács és UN Women, a következő linken érhető el: <https://rm.coe.int/168069cf4e>Gyulai G., szerk. Magyar Helsinki Bizottság (2015): *Credibility Assessment in Asylum Procedures: A Multidisciplinary Training Manual*

Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal: Menekültügyi trendek, a következő linken érhető el: www.easo.europa.eu/latest-asylum-trends

Menekültek és Számkivetettek Európai Tanácsa: 2018. évi menekültügyi statisztikák, a következő linken érhető el: www.ecre.org/asylum-statistics-2018-changing-arrivals-same-concerns/

Az Emberi Jogok Európai Bírósága: *Non-Refoulement as a Principle of International Law and the Role of the Judiciary in its Implementation*, Opening of the Judicial Year Seminar, 2017. január 27., Dialogue between Judges, a következő linken érhető el: www.echr.coe.int/Documents/Dialogue_2017_ENG.pdf

A menekültügyi ítélkezési gyakorlat európai adatbázisa a különböző európai országok eseteinek összefoglalóit tartalmazza, a következő linken érhető el: www.asylumlawdatabase.eu/en

Alapjogi Ügynökség (2011), E-U MIDIS, az 'Európai Unió kisebbségekkel és hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatos felmérése. Data in Focus Report 5, a következő linken érhető el: <https://fra.europa.eu/en/publication/2011/eu-midis-data-focus-report-5-multiple-discrimination>

Európai Női Lobbiz (2016), *From Conflict to Peace? #WomensVoices: Recommendations on preventing and combating violence against refugee women and girls on the move* (2016), a következő linken érhető el: www.womenlobby.org/IMG/pdf/_womensvoicesfinalforweb.pdf

IASC *The Gender Handbook for Humanitarian Action* (February 2018), a következő linken érhető el: <https://interagencystandingcommittee.org/gender-and-humanitarian-action/content/iasc-gender-handbook-humanitarian-action-2017>

Médecins Sans Frontières (2016), *Obstacle course to Europe*, a következő linken érhető el: www.msf.org/sites/msf.org/files/msf_obstacle_course_to_europe_0.pdf

Pittawa E. és Bartolomei L. (2001), *Refugees, Race and Gender. The Multiple Discrimination against Refugee Women*, *Refuge Canada's Journal on Refugees*, a következő linken érhető el: <https://refuge.journals.yorku.ca/index.php/refuge/article/view/21236/19907>

Refugee Women's Legal Group (1998), *Gender Guidelines for the Determination of Asylum Claims in the UK*, a következő linken érhető el: <http://www.ilpa.org.uk/resources.php/4112/gender-guidelines-for-the-determination-of-asylum-claims-in-the-uk>

Simon-Butler A. és McSherry B. (2019), *Defining sexual and gender-based violence in the Refugee Context*, IRiS Working Paper Series No. 28/2019, a következő linken érhető el: www.birmingham.ac.uk/Documents/college-social-sciences/social-policy/iris/2019/iris-working-papers-28-2019.pdf

Swain, A. és O'Rourke C. (2015), *CEDAW Guidebook on CEDAW General Recommendation No. 30 and the UN Security Council resolutions on women, peace and security*, a következő linken érhető el: <https://asiapacific.unwomen.org/fr/digital-library/publications/2015/08/guidebook-on-cedaw-general-recommendation-no-30>

UNHCR (2019), *Global Trends in Forced Displacement*, a következő linken érhető el: www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/5d08d7ee7/unhcr-global-trends-2018.html

Az UNHCR 2019. sz. nemek közötti egyenlőségről szóló iránymutatását és az UNHCR az 1951. évi egyezmény és a menekültek jogállásáról szóló 1967. évi jegyzőkönyv alapján a menekült jogállás elbírálására irányuló eljárásról és szempontokról szóló kézikönyve és útmutatója, a következő linken érhető el: www.refworld.org/docid/4f33c8d92.html

UNHCR *Desperate Journeys: Refugees and migrants arriving in Europe and at Europe's borders January-December 2018*, a következő linken érhető el: www.unhcr.org/desperatejourneys/

UNHCR (2016), *Initial Assessment report: Protection risks for Women and Girls in the European Refugee and Migrant Crisis: Greece and the former Yugoslav Republic of Macedonia*, a következő linken érhető el: www.unhcr.org/protection/operations/569f8f419/initial-assessment-report-protection-risks-women-girls-european-refugee.html

UNHCR's views on Gender-Based Asylum Claims and Defining "Particular Social Group" to Encompass Gender, UNHCR Asylum Lawyers Project, 2016. november, a következő linken érhető el: www.unhcr.org/en-us/5822266c4.pdf

UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Refugee Status, Arbitrary Deprivation of Nationality, and Statelessness within the Context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, 2014. október, PPLA/2014/01, a következő linken érhető el: www.refworld.org/docid/543525834.html

UNHCR, Position Paper on Violence against Women and Girls in The European Union and Persons of Concern to UNHCR (2014. március), a következő linken érhető el: https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2018/04/UNHCR_Position_Paper_VAW_14_March_2014.pdf

UNHCR, *Prevention, risk mitigation and response: Sexual and gender-based violence*, a következő linken érhető el: www.unhcr.org/5ce7d6784.pdf

UNHCR Handbook for the Protection of Women and Girls (2008. január), a következő linken érhető el: www.refworld.org/docid/47cfc2962.html

UNHCR *Sexual and Gender-based violence against Refugees, Returnees and Internally Displaced Persons: Guidelines for Prevention and Response* (May 2003), a következő linken érhető el: www.unhcr.org/protection/women/3f696bcc4/sexual-gender-based-violence-against-refugees-returnees-internally-displaced.html

UN Women, Report of the legal rights of women and girl asylum seekers in the European Union, (2017), a következő linken érhető el: www.refworld.org/pdfid/59201c884.pdf

UN Commission on the Status of Women Report of the fifty-seventh session (2013. március 4–15.) E/2013/27, available at:

www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=E/2013/27

United Nations General Assembly Declaration on the Elimination of Violence against Women (1993), a következő linken érhető el: www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/ViolenceAgainstWomen.aspx

Az Egyesült Nemzetek 1820, S/RES/1820 (2008). sz. határozata, a következő linken érhető el: [https://undocs.org/en/S/RES/1820\(2008\)](https://undocs.org/en/S/RES/1820(2008))

60. CIKK: Menedékjog iránti kérelem nemi alapon

1. A részes felek megteszik a szükséges jogalkotási vagy más intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a nőkkel szembeni nemi alapú erőszak a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi egyezmény 1. cikke A. részének (2) bekezdése szerinti üldözés egyik formájaként és a súlyos sérelem olyan formájaként legyen elismerhető, amely kiegészítő/szubszidiárius védelmet tesz szükségessé.

2. A részes felek gondoskodnak arról, hogy az említett egyezményben felsorolt összes ok a nemekhez kapcsolódó szempontokat figyelembe vevő értelmezést kapjon, és hogy azokban az esetekben, amikor azt állapítják meg, hogy az üldözéstől való félelem egy vagy több ilyen okból fakad, akkor a kérelmezők a vonatkozó alkalmazandó okmányoknak megfelelően menekült jogállást kapjanak.

3. A részes felek megteszik a szükséges jogalkotási vagy más intézkedéseket, hogy a nemekhez kapcsolódó szempontokat figyelembe vevő befogadási eljárásokat és támogatási szolgáltatásokat alakítsanak ki a menedékkérők számára, továbbá nemi alapú iránymutatásokat és a nemekhez kapcsolódó szempontokat figyelembe vevő menekültügyi eljárásokat dolgozzanak ki, ideértve a menekült jogállás meghatározását és a nemzetközi védelem kérését is.

61. CIKK: A visszaküldés tilalma

1. A részes felek megteszik a szükséges jogalkotási vagy más intézkedéseket, hogy a nemzetközi jog alapján fennálló kötelezettségeknek megfelelően tiszteletben tartsák a visszaküldés tilalmának elvét.

2. A részes felek megteszik a szükséges jogalkotási vagy más intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a nőkkel szembeni erőszak védelmet igénylő áldozatait – jogállásuktól vagy tartózkodási helyüktől függetlenül – semmilyen körülmények között ne küldjék vissza olyan országba, ahol életük veszélyben lenne, vagy ahol kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek vetnék alá őket.

www.coe.int

Az Európa Tanács a kontinens vezető emberi jogi szervezete.
47 tagállama van, köztük az Európai Unió összes tagja.
Az Európa Tanács összes tagállama aláírta az emberi jogok európai egyezményét, amelynek célja az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság védelme. Az Emberi Jogok Európai Bírósága felügyeli az egyezménynek a tagállamokban történő végrehajtását.

HUN

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE